ΧΤΙΖΟΝΤΑΣ ΜΙΑ ΕΥΡΩΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

Η εξάλειψη της σωματικής τιμωρίας στα παιδιά

Ερωτήσεις και απαντήσεις

COUNCIL OF EUROPE CONSEIL DE L'EUROPE

Η εξάλειψη της σωματικής τιμωρίας στα παιδιά

Ερωτήσεις και απαντήσεις

Χτίζοντας μια Ευρώπη για τα παιδιά μαζί με τα παιδιά

www.coe.int/children

Αγγλική έκδοση:
Abolishing corporal punishment of children
Questions and answers
ISBN 978-92-871-6310-3

Γαλλική έκδοση:
L'abolition des châtiments corporels des enfants
Questions et réponses
ISBN 978-92-871-6309-7

Το έντυπο αυτό τυπώθηκε με τη γενναιόδωρη υποστήριξη της Κυβέρνησης της Φινλανδίας.

Αυτό το βιβλίο εκδόθηκε με την ευγενική συνεισφορά της κυβέρνησης της Φιλανδίας.

Σχεδιασμός εξωφύλλου: Graphic Design Studio of the Council of Europe
Εικονογράφηση: Gabriel Pagonis/© Council of Europe

Council of Europe
F-67075 Strasbourg Cedex

© Council of Europe, October 2008

Περιεχόμενα:

Εισαγωγή 5

1. Τι είναι η σωματική τιμωρία στα παιδιά; 7

2. Γιατί πρέπει να εξαλείψουμε τη σωματική τιμωρία των παιδιών; 9

3. Πώς μπορούμε να πετύχουμε την εξάλειψη; 21

4. Ερωτήσεις, απαντήσεις και απομυθοποιημένες δηλώσεις 35

Σημειώσεις στο κείμενο 47

Μάθετε περισσότερα 49

Εισαγωγή

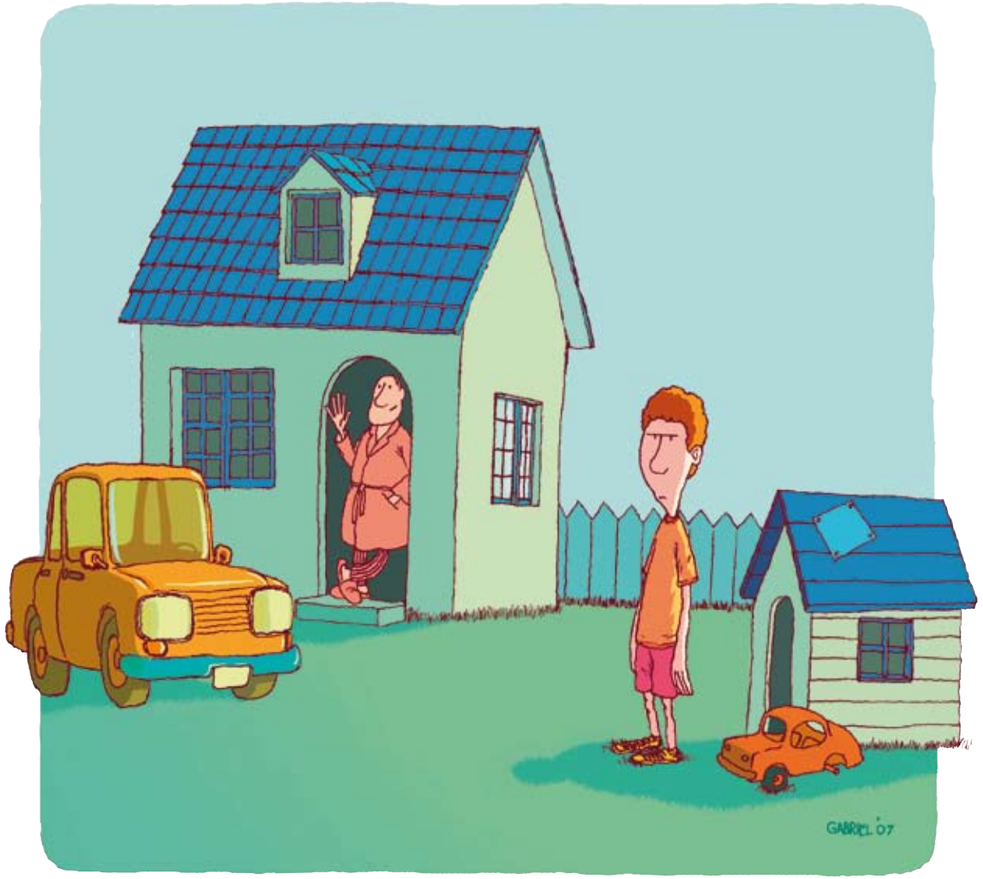

Τα παιδιά δεν είναι μικρογραφίες ανθρώπων με μικρότερα ανθρώπινα δικαιώματα.

Όπως το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει κάνει συστηματική εκστρατεία για την απαλλαγή της Ευρώπης από τη θανατική ποινή, τώρα ακολουθεί το όραμά του για μια ήπειρο χωρίς σωματική τιμωρία. Το να χτυπάς τους ανθρώπους είναι σφάλμα – και τα παιδιά είναι κι αυτά άνθρωποι.

Τα παιδιά έχουν τα ίδια δικαιώματα με τους ενήλικες στο σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειάς τους και της σωματικής τους ακεραιότητας και στην ίδια προστασία σύμφωνα με το νόμο. Τα 47 κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης έχουν άμεσες υποχρεώσεις σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα, σύμφωνα με διεθνή και περιφερειακά όργανα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, να μεταρρυθμίσουν τους νόμους τους και να λάβουν εκπαιδευτικά και άλλα μέτρα για να απαγορεύσουν και να εξαλείψουν όλες τις μορφές σωματικής τιμωρίας στα παιδιά, περιλαμβανομένων και εκείνων στον χώρο της οικογένειας.

Το 2006, αυτό έγινε όχι μόνο περιφερειακός αλλά παγκόσμιος στόχος. Η *Μελέτη για τη Βία κατά των Παιδιών, του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών*, σε μία έκθεση που υποβλήθηκε στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ έχει θέσει το 2009 ως ημερομηνία-στόχο για την επίτευξη της παγκόσμιας εξάλειψης. Η Ευρώπη βρίσκεται ήδη σ' αυτό το δρόμο: Μέχρι τον Οκτώβριο 2007, πάνω από ένα τρίτο των κρατών μελών είχε επιτύχει την απαγόρευση και τουλάχιστον οκτώ ακόμα είχαν δεσμευτεί για πλήρη μεταρρύθμιση.

Το να χτυπάς ενήλικες θεωρείται κακοποίηση.
Το να χτυπάς ζώα είναι σκληροτητα.
Το να χτυπάς παιδιά είναι «για το καλό τους».

1. Τι είναι η σωματική τιμωρία στα παιδιά;

Ένας τρόπος να ορίσουμε τη σωματική τιμωρία είναι ως οποιαδήποτε πράξη τιμωρίας ενός παιδιού, η οποία αν απευθυνόταν σε ενήλικα θα συνιστούσε παράνομη επίθεση. Οι ενήλικες έχουν μια τρομερή ικανότητα εφεύρεσης ειδικών λέξεων για να αισθάνονται πιο άνετα όταν χτυπάνε τα παιδιά – σκαμπίλι, ξυλιά, χαστούκι. Αλλά η ψυχρή πραγματικότητα για το παιδί είναι ότι όλα αυτά αποτελούν βία.

Η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού, το ελεγκτικό σώμα της Διεθνούς Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού (UNCRC), έχει τονίσει ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα απαιτούν την εξάλειψη όλων των μορφών σωματικής τιμωρίας, όσο ελαφριές κι αν είναι, καθώς και όλες τις άλλες απάνθρωπες και ταπεινωτικές τιμωρίες. Σε ένα γενικό σχόλιο (μια αξιόπιστη ερμηνεία της υποχρέωσης των κρατών σύμφωνα με τη Σύμβαση) που εκδόθηκε το 2006, η Επιτροπή ορίζει τη σωματική τιμωρία ως:

> Οποιαδήποτε τιμωρία στην οποία χρησιμοποιείται φυσική βία και σκοπό έχει να προκαλέσει ένα βαθμό πόνου ή δυσφορίας όσο ελαφριά κι αν είναι. Οι περισσότερες αφορούν το χτύπημα («σκαμπίλι», «χαστούκι», «ξύλο») των παιδιών με το χέρι ή με ένα αντικείμενο – μαστίγιο, ξύλο, ζώνη, παπούτσι, ξύλινη κουτάλα κλπ. Αλλά μπορεί επίσης να αφορά, για παράδειγμα, την κλωτσιά, το ταρακούνημα ή το πέταγμα των παιδιών, το γρατσούνισμα, το τσίμπημα, το δάγκωμα, το τράβηγμα των μαλλιών ή των αυτιών, το να υποχρεώνονται τα παιδιά να παραμένουν σε άβολες θέσεις, το κάψιμο, το ζεμάτισμα ή την υποχρεωτική κατάποση (για παράδειγμα το να πλένεται το στόμα των παιδιών με σαπούνι ή να υποχρεώνονται να καταπιούν καυστικά μπαχαρικά). Κατά την άποψη της Επιτροπής, η σωματική τιμωρία είναι πάντοτε ταπεινωτική. Ακόμα, υπάρχουν άλλες μη σωματικές μορφές τιμωρίας οι οποίες μπορεί επίσης να είναι απάνθρωπες και ταπεινωτικές και συνεπώς μη συμβατές με τη Σύμβαση. Αυτές περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, τιμωρίες που μειώνουν, ταπεινώνουν, υποτιμούν, καταστούν εξιλαστήριο θύμα, απειλούν, φοβίζουν ή γελοιοποιούν το παιδί.[1]

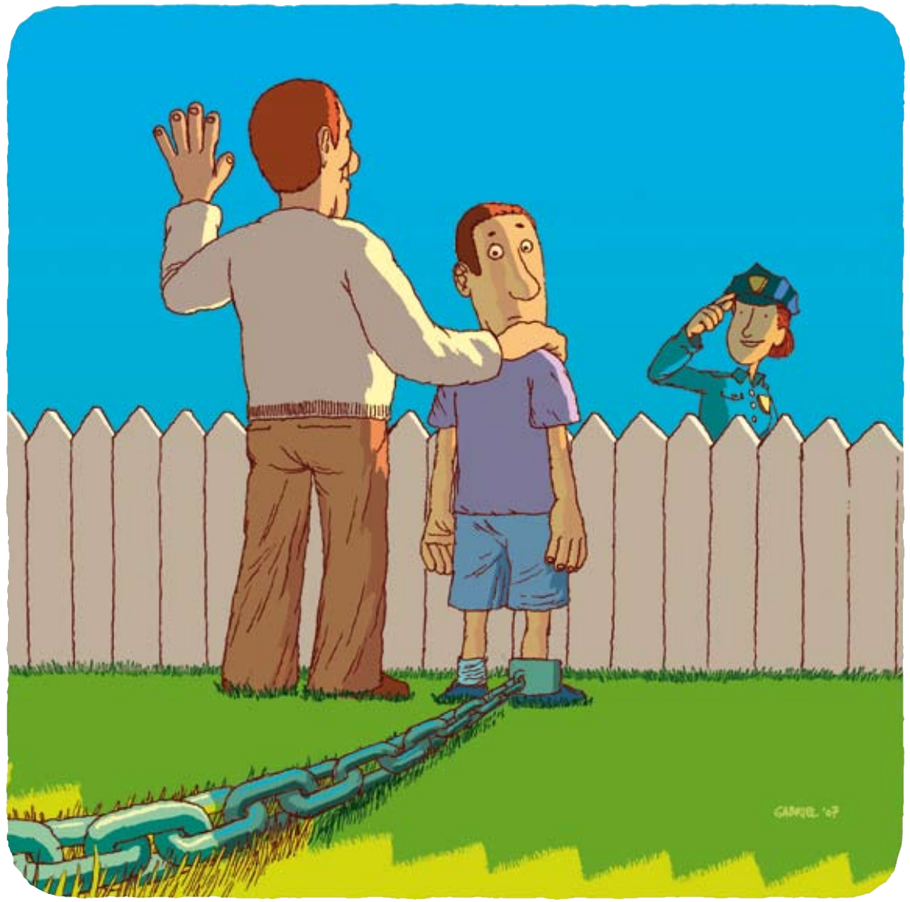

Τα ανθρώπινα δικαίωματα δεν σταματούν στην πόρτα του σπιτιού σου.

2. Γιατί πρέπει να εξαλείψουμε τη σωματική τιμωρία των παιδιών;

Υπάρχουν πολλοί σοβαροί λόγοι για την εξάλειψη της σωματικής τιμωρίας των παιδιών. Γενικά η σωματική τιμωρία:

- Αποτελεί παραβίαση των δικαιωμάτων των παιδιών ως προς το σεβασμό της σωματικής τους ακεραιότητας, της ανθρώπινης αξιοπρέπειάς τους και της ίσης προστασίας τους σύμφωνα με το νόμο. Σε πολλές περιπτώσεις, μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τα δικαιώματα των παιδιών στην εκπαίδευση, την ανάπτυξη, την υγεία και ακόμα και το δικαίωμα στη ζωή.
- Μπορεί να προκαλέσει σοβαρή φυσική και ψυχολογική βλάβη στα παιδιά.
- Διδάσκει τα παιδιά ότι η βία είναι μια αποδεκτή και κατάλληλη στρατηγική για την επίλυση διαφορών ή για να αναγκάσεις τους ανθρώπους να κάνουν ό,τι θέλεις.
- Είναι μη αποτελεσματική ως μέθοδος πειθαρχίας. Υπάρχουν θετικοί τρόποι να διδάξουμε, να συνετίσουμε και να πειθαρχήσουμε τα παιδιά οι οποίοι είναι καλύτεροι για την ανάπτυξη των παιδιών και οι οποίοι συμβάλλουν στο χτίσιμο σχέσεων που βασίζονται στην εμπιστοσύνη και τον αμοιβαίο σεβασμό.
- Είναι δύσκολο να προστατέψουμε τα παιδιά αν η σωματική τιμωρία είναι νόμιμη – αυτό υπονοεί ότι μερικές μορφές βίας εναντίον των παιδιών είναι αποδεκτές.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης βασίζεται στην αρχή του σεβασμού της νομιμότητας και την απόλαυση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών από όλους τους λαούς. Τα κράτη μέλη που έχουν επικυρώσει την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη όπως και τον αναθεωρημένο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη, έχουν αναλάβει δεσμευτικές υποχρεώσεις να σέβονται τα ανθρώπινα δικαιώματα όλων των ανθρώπων στην επικράτειά τους

– περιλαμβανομένων όλων των παιδιών. Την τελευταία εικοσαετία τα όργανα του Συμβουλίου της Ευρώπης μιλούν με αυξανόμενη έμφαση ενάντια στη σωματική βία των παιδιών.

Η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης έχει καταδικάσει τη σωματική τιμωρία και έχει προτείνει την απαγόρευσή της μέσα από μια σειρά συστάσεων που χρονολογούνται από το 1985: Συστάσεις για τη βία στην οικογένεια (1985), για τα κοινωνικά μέτρα που αφορούν τη βία μέσα στην οικογένεια (1990), για τις ιατρικο-κοινωνικές πτυχές της παιδικής κακοποίησης (1993) και για την πολιτική που υποστηρίζει τη θετική άσκηση του γονικού ρόλου (2006).

Το 2004, η Κοινοβουλευτική Συνέλευση κάλεσε την Επιτροπή Υπουργών να ξεκινήσει μια συντονισμένη και επικεντρωμένη εκστρατεία σε όλα τα κράτη μέλη για την καθολική κατάργηση της σωματικής τιμωρίας στα παιδιά. Η Συνέλευση, σημειώνοντας την επιτυχία του Συμβουλίου της Ευρώπης στην κατάργηση της θανατικής ποινής, τώρα προτρέπει να γίνει η Ευρώπη, όσο πιο γρήγορα γίνεται, μια «ελεύθερη ζώνη» από τη σωματική τιμωρία των παιδιών.

Στην 3η Συνάντηση Κορυφής τους το 2005, οι αρχηγοί των κρατών και των κυβερνήσεων του Συμβουλίου της Ευρώπης ανανέωσαν τη δέσμευσή τους για τα δικαιώματα των παιδιών. Το πρόγραμμα «Χτίζοντας μια Ευρώπη για τα παιδιά μαζί με τα παιδιά» είναι μια απάντηση στην εντολή που ανατέθηκε στον Οργανισμό να εγγυηθεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στην προώθηση των δικαιωμάτων των παιδιών και στην απόφαση της 3ης Συνάντησης Κορυφής να ξεκινήσει ένα πρόγραμμα που θα καλύπτει τις κοινωνικές, νομικές, εκπαιδευτικές και υγειονομικές διαστάσεις των διαφόρων μορφών βίας κατά των παιδιών.

Το 2006, ο Επίτροπος του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, Thomas Hammarberg, δημοσίευσε ένα κείμενο για τη σωματική τιμωρία: «Το δικαίωμα να μη σε χτυπάνε είναι επίσης δικαίωμα των παιδιών».[2] Στην ομιλία του στην Κοινοβουλευτική Συνέλευση το 2007, δήλωσε ότι «το πρώτο απαραίτητο βήμα είναι να απαγορεύσουμε νομοθετικά οποιαδήποτε μορφή βίας κατά των παιδιών, είτε συμβαίνει στα σχολεία, σε ιδρύματα ή στο σπίτι».

Ευρωπαϊκά πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και σωματική τιμωρία

Η αξιοπρέπεια όλων ανεξαιρέτως των ανθρώπων είναι μια θεμελιώδης κατευθυντήρια αρχή δικαίου για τα οικουμενικά ανθρώπινα δικαιώματα. «Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα…» αρχίζει το Άρθρο 1 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Χτίζοντας πάνω σε αυτά τα θεμέλια, υπάρχει τώρα μια σαφής ομοφωνία ότι τα διεθνή και τα περιφερειακά όργανα ανθρωπίνων δικαιωμάτων απαιτούν την κατάργηση και την εξάλειψη όλων των μορφών σωματικής τιμωρίας των παιδιών.

Οι αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έχουν προοδευτικά καταδικάσει τη σωματική τιμωρία, πρώτα στο σωφρονιστικό σύστημα και στα σχολεία και πιο πρόσφατα στην οικογένεια. Άλλες αποφάσεις έχουν επίσης καταστήσει σαφές το ότι η απαγόρευση όλων των μορφών σωματικής τιμωρίας δεν παραβιάζει τα δικαιώματα οικογενειακού ασύλου ή τα θρησκευτικά δικαιώματα. Το Δικαστήριο όλο και περισσότερο εφαρμόζει τα πρότυπα της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού στις αποφάσεις του που σχετίζονται με τα παιδιά.

Η κατάργηση δεν παραβιάζει τα δικαιώματα των γονέων στην επιμέλεια των παιδιών τους ή τη θρησκευτική τους ελευθερία

Το 1982, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έκρινε απαράδεκτη μια αίτηση από Σουηδούς γονείς οι οποίοι ισχυρίστηκαν ότι η σουηδική απαγόρευση της σωματικής τιμωρίας από τους γονείς, του 1979, παραβίαζε το δικαίωμά τους στον σεβασμό της οικογενειακής ζωής και τη θρησκευτική τους ελευθερία. Τα μέλη του εκκλησιάσματος μιας προτεσταντικής ελεύθερης εκκλησίας στη Στοκχόλμη, πίστευαν ότι η σωματική τιμωρία ήταν απαραίτητη, δικαιολογώντας τις πεποιθήσεις

τους με αναφορές σε κείμενα της Βίβλου. Η Επιτροπή συμπέρανε ότι ο σουηδικός νόμος για τη βιαιοπραγία δεν ήταν ασυνήθιστος ή με κάποιον τρόπο δρακόντειος.

> Το γεγονός ότι δεν γίνεται καμία διάκριση ανάμεσα στη μεταχείριση των παιδιών από τους γονείς τους και την ίδια μεταχείριση όταν εφαρμόζεται σε έναν άγνωστο ενήλικα, δεν μπορεί, σύμφωνα με τη γνώμη της Επιτροπής, να αποτελέσει «παρέμβαση» σχετικά με την ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του ατόμου αφού οι συνέπειες μιας βιαιοπραγίας εξομοιώνονται και στις δύο περιπτώσεις… Η Επιτροπή θεωρεί ότι το περιεχόμενο του σουηδικού νόμου για τη βιαιοπραγία και την κακοποίηση είναι ένα φυσιολογικό μέτρο για τον έλεγχο της βίας και ότι η επέκταση της ισχύς του στο συνηθισμένο σωματικό σωφρονισμό των παιδιών από τους γονείς τους προορίζεται να προστατεύσει πιθανώς αδύναμα και ευαίσθητα μέλη της κοινωνίας.[3]

Σε μια παρόμοια απόφαση το Σεπτέμβριο 2000, το Δικαστήριο απέρριψε ομόφωνα και χωρίς ακρόαση μια αίτηση ατόμων που σχετίζονταν με μια ομάδα Χριστιανικών ιδιωτικών σχολείων στο Ηνωμένο Βασίλειο, η οποία υποστήριζε ότι η εφαρμογή μιας απαγόρευσης της σωματικής τιμωρίας στα ιδιωτικά σχολεία παραβίαζε τα δικαιώματα των γονέων στην άσκηση της θρησκευτικής ελευθερίας και της οικογενειακής ζωής.

Η επιβολή πειθαρχίας από τους γονείς με «τιμωρία σε λογικά πλαίσια» αμφισβητείται

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αμφισβήτησε την ιδέα της επιβολής πειθαρχίας με «τιμωρία σε λογικά πλαίσια» από τους γονείς. Το Σεπτέμβριο 1998, το Δικαστήριο ομόφωνα έκρινε ότι η σωματική τιμωρία ενός νεαρού Άγγλου από τον θετό του πατέρα αποτελούσε ταπεινωτική τιμωρία και παραβίαζε το Άρθρο 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (*Α κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, 1998).[4] Η άσκηση δίωξης κατά του θετού πατέρα σε ένα δικαστήριο του Ηνωμένου Βασιλείου είχε απορριφθεί λόγω του ότι οι πράξεις του θεωρήθηκαν ως «τιμωρία σε λογικά πλαίσια». Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο έκρινε ότι η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου ήταν υπεύθυνη διότι το εσωτερικό δίκαιο που επέτρεπε την «τιμωρία σε λογικά πλαίσια» δεν παρείχε στα παιδιά επαρκή προστασία, περιλαμβανομένης και της «αποτελεσματικής αποτροπής». Το

Δικαστήριο έδωσε εντολή στο Ηνωμένο Βασίλειο να πληρώσει £10 000 αποζημίωση στο αγόρι, το οποίο ο θετός του πατέρας είχε επανειλημμένα χτυπήσει με ένα καλάμι του κήπου.

Η δικαστική απόφαση *Α κατά Ηνωμένου Βασιλείου* παρέθετε άρθρα της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού του ΟΗΕ, περιλαμβανομένου του Άρθρου 19 το οποίο απαιτεί από τα κράτη να προστατεύουν τα παιδιά από «όλες τις μορφές σωματικής ή ψυχικής βίας» ενώ βρίσκονται στη φροντίδα των γονέων και άλλων.

Έι! Μπορείς να μου πεις τι θεωρείται σωματική τιμωρία σε λογικά πλαίσια;

Η νομολογία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Κοινωνικών Δικαιωμάτων που παρακολουθεί τη συμμόρφωση με τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη και τον αναθεωρημένο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη, απαιτεί από όλα τα κράτη μέλη να απαγορεύουν όλες τις μορφές σωματικής τιμωρίας και οποιαδήποτε άλλη μορφή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας των παιδιών και να προωθούν άλλα ενεργητικά διοικητικά και εκπαιδευτικά μέτρα για την αναγνώριση και την εφαρμογή των δικαιωμάτων των παιδιών στην προστασία.

Το 2001, σε μια Γενική Παρατήρηση, η Επιτροπή δήλωσε ότι το Άρθρο 17 του Χάρτη:

> Απαιτεί τη δια νόμου απαγόρευση οποιασδήποτε μορφής βίας κατά των παιδιών είτε συμβαίνει στο σχολείο, σε άλλα ιδρύματα, στο σπίτι τους ή αλλού. Επιπλέον, θεωρεί ότι κάθε άλλη μορφή ταπεινωτικής τιμωρίας ή μεταχείρισης των παιδιών πρέπει να απαγορεύεται από το νόμο και να συνδυάζεται με επαρκείς κυρώσεις στο ποινικό ή αστικό δίκαιο. [Η επιτροπή σχολιάζει πως] δεν θεωρεί αποδεκτό το ότι μια κοινωνία η οποία απαγορεύει κάθε μορφή σωματικής βίας μεταξύ ενηλίκων θα δεχόταν οι ενήλικες να υποβάλουν τα παιδιά σε σωματική βία.[5]

Το 2005, η Επιτροπή εξέδωσε τις αποφάσεις της για συλλογικές καταγγελίες που είχαν γίνει εναντίον κρατών μελών από την Παγκόσμια Οργάνωση κατά των Βασανιστηρίων. Η Επιτροπή έκρινε ότι τρία κράτη παραβίαζαν τις υποχρεώσεις τους σύμφωνα με τους δύο Χάρτες διότι δεν είχαν απαγορεύσει αποτελεσματικά τη σωματική τιμωρία στην οικογένεια. Το 2006, ένα τέταρτο κράτος βρέθηκε να τις παραβιάζει κατόπιν μιας δεύτερης καταγγελίας για το ίδιο ζήτημα. Κατά τη διάρκεια της εξέτασης εκθέσεων σύμφωνα με τους Χάρτες, βρέθηκε ότι και άλλα κράτη δεν συμμορφώνονταν για τον ίδιο λόγο.

Παγκόσμια πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και σωματική τιμωρία

Ένα σύνολο 193 χωρών, περιλαμβανομένων όλων των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης, έχουν επικυρώσει –και δεσμευτεί να σεβαστούν– τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού του ΟΗΕ. Η

Το να χτυπάς τα παιδιά σου είναι ένα μάθημα κακής συμπεριφοράς.

Σύμβαση αυτή περιλαμβάνει την υποχρέωση της προστασίας των παιδιών από όλες τις μορφές σωματικής ή ψυχολογικής βίας όσο βρίσκονται υπό τη φροντίδα των γονέων τους ή άλλων προσώπων (Άρθρο 19). Το ελεγκτικό σώμα της Σύμβασης, η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού, ερμηνεύει συνεχώς ότι η Σύμβαση απαιτεί την εξάλειψη όλων των μορφών σωματικής τιμωρίας.

Μετά την εξέταση εκθέσεων από κράτη που συμμετείχαν στη Σύμβαση, η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) συστηματικά συνιστά τη ρητή απαγόρευση από το νόμο, συνδεδεμένη με την αύξηση της ενημέρωσης και της εκπαίδευσης του ευρέως κοινού.

Τον Ιούνιο 2006, η Επιτροπή υιοθέτησε ένα Γενικό Σχόλιο για το δικαίωμα των παιδιών να προστατεύονται από τη σωματική τιμωρία και άλλες απάνθρωπες και ταπεινωτικές μορφές τιμωρίας. Η Επιτροπή τονίζει:

> Η αντιμετώπιση της ευρείας αποδοχής ή ανοχής της σωματικής τιμωρίας των παιδιών και η εξάλειψή της στην οικογένεια, τα σχολεία και άλλους χώρους, δεν είναι απλώς μια υποχρέωση για τα συμβαλλόμενα κράτη που συμμετέχουν στη Σύμβαση. Είναι επίσης μια στρατηγική-κλειδί για να μειωθούν και να εμποδιστούν όλες οι μορφές βίας στις κοινωνίες…
>
> Μόλις γίνει ορατή, είναι σαφές ότι η πρακτική [της σωματικής τιμωρίας] είναι σε άμεση αντίθεση με τα ίσα και απαράγραπτα δικαιώματα των παιδιών για το σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειάς τους και της σωματικής τους ακεραιότητας. Η ξεχωριστή φύση των παιδιών, η αρχική τους κατάσταση εξάρτησης και ανάπτυξης, η μοναδική τους προοπτική ανθρώπινης ανάπτυξης, καθώς και η ευαισθησία τους, όλα αυτά απαιτούν την ανάγκη περισσότερης και όχι λιγότερης νομικής αλλά και κάθε είδους προστασίας από όλες τις μορφές βίας.[6]

Άλλα όργανα διεθνών συμβάσεων του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα, περιλαμβανομένης της Επιτροπής για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Μορφωτικά Δικαιώματα, της Επιτροπής για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και της Επιτροπής κατά των Βασανιστηρίων, έχουν επίσης καταδικάσει τη σωματική τιμωρία των παιδιών.

Η μελέτη του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ για τη βία κατά των παιδιών

Η μελέτη του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ για τη βία κατά των παιδιών (παρακάτω: Μελέτη του ΟΗΕ) ζητά την παγκόσμια απαγόρευση μέχρι το

2009. «Καμιά μορφή βίας κατά των παιδιών δεν μπορεί να δικαιολογηθεί. Όλες οι μορφές βίας κατά των παιδιών μπορούν να αποφευχθούν». Αυτό είναι το κεντρικό μήνυμα της έκθεσης της μελέτης, που κατατέθηκε στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ τον Οκτώβριο 2006.[7]

Ο ανεξάρτητος εμπειρογνώμονας Sérgio Pinheiro, που διορίστηκε από τον Kofi Annan το 2003 για να ηγηθεί της Μελέτης του ΟΗΕ, σημειώνει στην εισαγωγή ότι η βία κατά των παιδιών υπάρχει σε όλες τις χώρες του κόσμου και διαπερνά τους πολιτισμούς, την τάξη, την μόρφωση, το εισόδημα και την εθνική καταγωγή:

> Σε κάθε περιοχή, αντίθετα με τις υποχρεώσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τις αναπτυξιακές ανάγκες των παιδιών, η βία σε βάρος των παιδιών είναι κοινωνικά αποδεκτή και συχνά νομιμοποιημένη από το Κράτος και το νόμο.
>
> Η μελέτη πρέπει να σηματοδοτήσει μια κρίσιμη καμπή – ένα τέλος στις δικαιολογίες των ενηλίκων για τη βία κατά των παιδιών, είτε είναι αποδεκτή ως «παράδοση» ή είναι μεταμφιεσμένη ως «πειθαρχία». Δεν μπορεί να υπάρξει συμβιβασμός στην αντιμετώπιση της βίας σε βάρος των παιδιών. Η μοναδικότητα των παιδιών – οι δυνατότητές τους, η ευαισθησία τους και η εξάρτησή τους από τους ενήλικες – καθιστά απαραίτητο το να έχουν περισσότερη και όχι λιγότερη προστασία από τη βία.[8]

Η έκθεση συνιστά την απαγόρευση όλων των μορφών βίας κατά των παιδιών, στην οικογένεια και άλλους χώρους, περιλαμβανομένων όλων των μορφών σωματικής τιμωρίας και κάθε άλλης μορφής σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής τιμωρίας.

Η Μελέτη του ΟΗΕ εξετάζει τη βία κατά των παιδιών στους διάφορους χώρους στους οποίους λαμβάνει χώρα, αρχίζοντας με το σπίτι και την

οικογένεια:

> Η βία εναντίον των παιδιών στην οικογένεια μπορεί συχνά να ασκηθεί στο πλαίσιο της πειθαρχίας και παίρνει τη μορφή σωματικής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής τιμωρίας. Η σκληρή μεταχείριση και η τιμωρία στην οικογένεια είναι κοινές και στις βιομηχανοποιημένες και στις αναπτυσσόμενες χώρες. Τα παιδιά, όπως αναφέρεται στις μελέτες και όπως έχουν πει τα ίδια κατά τη διάρκεια περιφερειακών διαβουλεύσεων της μελέτης, τόνισαν το σωματικό και ψυχολογικό πόνο που υποφέρουν σαν αποτέλεσμα αυτών των τύπων μεταχείρισης και πρότειναν θετικές και αποτελεσματικές εναλλακτικές μορφές πειθαρχίας.[9]

Το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει παίξει ένα βασικό ρόλο στη διαδικασία της Μελέτης του ΟΗΕ και έχει δεσμευτεί να διασφαλίσει την παρακολούθηση των συστάσεών της στην Ευρώπη. Η πρωτοβουλία του Συμβουλίου της Ευρώπης εναντίον της σωματικής τιμωρίας σκοπεύει να επιτύχει την απαγόρευση όλων των μορφών σωματικής τιμωρίας και να προωθήσει τη θετική άσκηση του γονικού ρόλου και μια μη βίαιη κουλτούρα που εξασφαλίζει μια παιδική ηλικία ελεύθερη από βία για όλα τα παιδιά.

Η ημέρα – στόχος για την οικουμενική κατάργηση.

Κατάργηση της σωματικής τιμωρίας σημαίνει προαγωγή της θετικής άσκησης του γονικού ρόλου.

3. Πώς μπορούμε να πετύχουμε την εξάλειψη;

Η εξάλειψη όλων των μορφών σωματικής τιμωρίας των παιδιών απαιτεί έναν συνδυασμό ρητής νομοθετικής μεταρρύθμισης, πολιτικών προστασίας και πρόληψης και άλλων, κυρίως εκπαιδευτικών μέτρων ώστε οι κοινωνίες να απομακρυνθούν από την αποδοχή της βίαιης και ταπεινωτικής τιμωρίας. Η απαγόρευση από το νόμο είναι ουσιαστική αλλά μόνη της δεν είναι αρκετή για να εγγυηθεί τα ανθρώπινα δικαιώματα των παιδιών. Οι γονείς, οι επαγγελματίες που εργάζονται με τα παιδιά, τα ίδια τα παιδιά και το κοινό γενικά, πρέπει να είναι ενημερωμένοι για το νόμο και για το δικαίωμα των παιδιών στην προστασία.

Η εξάλειψη της σωματικής τιμωρίας συνεπώς καθιστά αναγκαία τη συστηματική δουλειά σε τουλάχιστον τρεις τομείς:

- Νομική μεταρρύθμιση
- Μεταρρύθμιση των πολιτικών (ιδιαίτερα των μέτρων πρόληψης και προστασίας)
- Αύξηση της ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης.

Νομική μεταρρύθμιση

Η κατάργηση της σωματικής τιμωρίας συνεπάγεται την καθιέρωση ενός νομικού πλαισίου το οποίο σαφώς απαγορεύει τη σωματική τιμωρία και προστατεύει τα παιδιά από όλες τις μορφές βιαιοπραγίας περιλαμβανομένων εκείνων στο χώρο της οικογένειας.

Όλα τα κράτη μέλη έχουν νόμους που απαγορεύουν την ηθελημένη βιαιοπραγία. Το πρόβλημα είναι ότι σε πολλές κοινωνίες οι νόμοι αυτοί δεν παρέχουν στα παιδιά τόση προστασία όση στους ενήλικες. Μερικά κράτη διατηρούν, είτε στο νόμο είτε στη νομολογία ή και στα δύο, ειδικούς λόγους

άρσης του άδικου χαρακτήρα της πράξης ή δικαιολογίες για το χτύπημα των παιδιών – «τιμωρία σε λογικά πλαίσια», «θεμιτός κολασμός» και λοιπά. Σε άλλα κράτη, δεν υπάρχει καμία δικαιολογία γραμμένη στο νόμο, αλλά οι παραδοσιακές πρακτικές ανατροφής των παιδιών, που αντικατοπτρίζονται στις πολιτικές θέσεις και συχνά στις δικαστικές αποφάσεις, ανέχονται την βιαιοπραγία σε βάρος των παιδιών μεταμφιεσμένη ως πειθαρχία. Η σωματική τιμωρία των παιδιών ασκείται σε διάφορους χώρους, περιλαμβανομένων σχολείων, οικοτροφείων, αναδόχων οικογενειών, κέντρων καθημερινής φροντίδας, του συστήματος της δικαιοσύνης, στο πλαίσιο της παιδικής εργασίας και μέσα στην οικογένεια.

Όλα τα κράτη έχουν νόμους που απαγορεύουν την σκληρότητα ή τη βίαιη συμπεριφορά στα παιδιά αλλά αυτοί δεν ερμηνεύονται ως απαγορευτικοί της σωματικής τιμωρίας σε όλους τους χώρους. Όλα τα κράτη έχουν αποδεχθεί τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού του ΟΗΕ και σε μερικά η Σύμβαση έχει ενσωματωθεί στο εσωτερικό δίκαιο. Όμως και πάλι, αυτό δεν είναι αρκετό για την εξασφάλιση της εξάλειψης της σωματικής τιμωρίας.

Η νομική μεταρρύθμιση πρέπει να αφαιρέσει όλους τους λόγους άρσης του αδίκου ή τα επιχειρήματα που δεν επιτρέπουν στους νόμους περί σωματικής βλάβης να ισχύουν και στην περίπτωση της βιαιοπραγίας σε βάρος των παιδιών. Χρειάζεται ρητή απαγόρευση της σωματικής τιμωρίας και άλλων σκληρών ή ταπεινωτικών μορφών τιμωρίας για να σταλεί ένα σαφές μήνυμα στις οικογένειες και στην κοινωνία ως σύνολο ότι δεν είναι πλέον αποδεκτό ή νόμιμο να χτυπάς ένα παιδί όπως ακριβώς και οποιονδήποτε άλλο.

Δεν αρκεί τα ανώτατα δικαστήρια των κρατών να εκδίδουν αποφάσεις ότι η σωματική τιμωρία είναι παράνομη: Τέτοιες δικαστικές αποφάσεις μπορεί να αντικατασταθούν από άλλες που ανέχονται κάποια μορφή σωματικής τιμωρίας. Η απαγόρευση πρέπει να αναφέρεται σαφώς στη νομοθεσία.

Όπως εξηγεί η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού στο Γενικό της Σχόλιο Αριθ. 8:

> Υπό το φως της παραδοσιακής αποδοχής των βίαιων και ταπεινωτικών μορφών τιμωρίας των παιδιών, ένας αυξανόμενος αριθμός κρατών έχει αναγνωρίσει ότι η απλή ανάκληση της νομιμοποίησης της σωματικής τιμωρίας και οποιωνδήποτε υφιστάμενων λόγων άρσης του αδίκου δεν είναι αρκετή. Επιπρόσθετα, απαιτείται ρητή απαγόρευση της σωματικής τιμωρίας και άλλων απάνθρωπων και ταπεινωτικών μορφών τιμωρίας στο Αστικό και Ποινικό Δίκαιο ώστε να καταστεί απόλυτα σαφές το ότι είναι παράνομο να χτυπάς ή να χαστουκίζεις ή να «δίνεις μια ξυλιά» σε ένα παιδί όπως ακριβώς και σε έναν ενήλικα, και ότι το ποινικό δίκαιο σχετικά με την σωματική βλάβη ισχύει εξίσου σε τέτοιου είδους βία, ανεξάρτητα του αν ονομάζεται «πειθαρχία» ή «σωφρονισμός σε λογικά πλαίσια».[10]

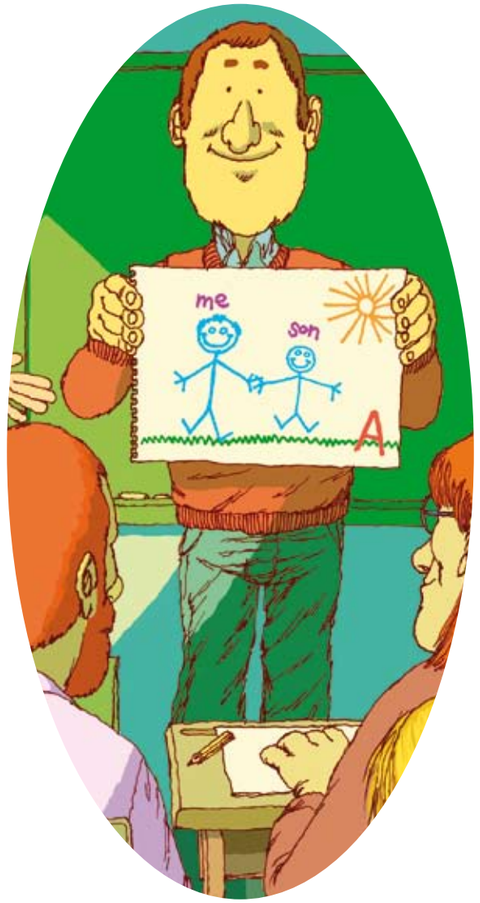

Η αντίσταση στην απαγόρευση της σωματικής τιμωρίας στην οικογένεια μερικές φορές προέρχεται από την πεποίθηση ότι θα οδηγήσει στην ποινική δίωξη και τη φυλάκιση χιλιάδων γονέων. Αυτό σαφώς δεν θα βοηθούσε τα παιδιά. Η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού παρέχει περαιτέρω συμβουλές στα κράτη:

> Η αρχή της ίσης προστασίας παιδιών και ενηλίκων από την βιαιοπραγία περιλαμβανομένης και αυτής στην οικογένεια, δεν σημαίνει ότι όλες οι περιπτώσεις σωματικής τιμωρίας των παιδιών από τους γονείς που έρχονται στο φως θα έπρεπε να οδηγήσουν στην ποινική δίωξη των γονέων. Η αρχή της *ήσσονος σημασίας* – ότι ο νόμος δεν ασχολείται με ασήμαντα θέματα – εξασφαλίζει ότι οι ελαφρές μορφές σωματικής βλάβης μεταξύ ενηλίκων φτάνουν στο δικαστήριο μόνο σε ιδιαίτερες περιστάσεις. Το ίδιο ισχύει και για τις ελαφρές μορφές σωματικής βλάβης σε βάρος των παιδιών. Τα κράτη πρέπει να αναπτύξουν αποτελεσματικούς μηχανισμούς καταγγελίας και παραπομπής. Ενώ όλες οι καταγγελίες για τη βία εναντίον των παιδιών θα πρέπει να ερευνώνται με κατάλληλο τρόπο και η προστασία τους από σημαντική βλάβη να εξασφαλιστεί, ο σκοπός πρέπει να είναι να σταματήσουν οι γονείς να χρησιμοποιούν βίαιες ή άλλες μορφές απάνθρωπης ή ταπεινωτικής τιμωρίας, μέσα από υποστηρικτικές και εκπαιδευτικές και όχι ποινικές παρεμβάσεις.

Η κατάσταση εξάρτησης των παιδιών και η μοναδική οικειότητα των οικογενειακών σχέσεων απαιτούν να λαμβάνονται με μεγάλη προσοχή οι αποφάσεις της ποινικής δίωξης των γονέων ή της επέμβασης στην οικογένεια με άλλους τρόπους. Η ποινική δίωξη των γονέων στις περισσότερες περιπτώσεις είναι απίθανο να είναι για το συμφέρον των παιδιών. Η άποψη της Επιτροπής είναι ότι η ποινική δίωξη και άλλοι τρόποι παρέμβασης (για παράδειγμα η απομάκρυνση του παιδιού ή η απομάκρυνση του δράστη) θα πρέπει να λαμβάνουν χώρα μόνο όταν θεωρούνται και απαραίτητες για την προστασία του παιδιού από σημαντική βλάβη και για το συμφέρον του παιδιού. Πρέπει να δοθεί κατάλληλο βάρος στις απόψεις του θιγόμενου παιδιού, ανάλογα με την ηλικία του και την ωριμότητά του.[11]

Μέχρι τον Οκτώβριο 2007, περισσότερα από τα μισά κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης είχαν πετύχει είτε απαγόρευση ή είχαν δεσμευτεί για το εγγύς μέλλον. Ελπίζουμε ότι όλα τα άλλα κράτη θα αναθεωρήσουν γρήγορα τη νομοθεσία τους και θα θέσουν τις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις ενώπιον του κοινοβουλίου τους. Η διαδικασία της νομικής μεταρρύθμισης μπορεί η ίδια να είναι εκπαιδευτική, με την κυβέρνηση και τους πολιτικούς και κοινοτικούς αρχηγούς να τη χρησιμοποιούν για να τονίσουν το δικαίωμα των παιδιών στην ίση προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειάς τους.

Μεταρρύθμιση των πολιτικών

Τα κράτη έχουν υποχρέωση να παράσχουν μια περιεκτική και σε πολλαπλούς τομείς ανταπόκριση σε όλες τις μορφές βίας σε βάρος των παιδιών. Η εξάλειψη της σωματικής τιμωρίας απαιτεί την ανάπτυξη πολιτικών και υπηρεσιών πρόληψης κατά της βίας, που προστατεύουν αποτελεσματικά τα παιδιά και βοηθούν τα παιδιά-θύματα.

Η έρευνα δείχνει ότι μια ποικιλία παρεμβάσεων μπορεί να εμποδίσει τη βία. Για παράδειγμα, η βία στο χώρο του σπιτιού μπορεί να μειωθεί σημαντικά με την εφαρμογή νόμων, πολιτικών και μέτρων που δυναμώνουν και υποστηρίζουν τις οικογένειες και που αντιμετωπίζουν τους υφιστάμενους παράγοντες της κοινότητας και της κοινωνίας οι οποίοι επιτρέπουν την άνθηση της βίας.

Πολιτικές για την υποστήριξη της θετικής άσκησης του γονικού ρόλου

Η σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης το 2006 για τις πολιτικές υποστήριξης της θετικής άσκησης του γονικού ρόλου τονίζει τον ζωτικό ρόλο των δημοσίων αρχών στην προώθηση της εκπαίδευσης σχετικά με τη θετική άσκηση του γονικού ρόλου και τα δικαιώματα των παιδιών. Παρέχει κατευθυντήριες γραμμές που θα βοηθήσουν τα κράτη μέλη να καθιερώσουν πολιτικές που θα βοηθήσουν τους γονείς.

Η σύγχρονη οικογένεια μπορεί να είναι πολύ διαφορετική από το παραδοσιακό μοντέλο πυρηνικής οικογένειας του παρελθόντος. Η σημερινή ποικιλία των τρόπων ζωής δίνουν αφορμή στη δημιουργία νέων αντιλήψεων για τη δημιουργία σχέσεων και την απόκτηση παιδιών. Οι οικογενειακές μονάδες, όποια κι αν είναι η σύνθεσή τους, αντιμετωπίζουν νέα είδη πίεσης που προέρχονται από τις γρήγορες και βαθιές αλλαγές στις κοινωνίες στις οποίες πρέπει να προσαρμοστούν. Οικονομικοί και κοινωνικοί παράγοντες αποτελούν συχνά μια πηγή άγχους για τους γονείς και μπορεί να υποσκάψουν τις προσπάθειές τους και τη δική τους ανάπτυξη ως άτομα.

Η αντίληψη των παιδιών έχει επίσης αλλάξει. Δεν θεωρούνται πια κυρίως «μελλοντικοί ενήλικες», αλλά τώρα αναγνωρίζεται ότι έχουν τη δυνατότητα να είναι ενεργά και συμβάλλοντα μέλη της οικογένειας και της κοινωνίας γενικά. Τα παιδιά έχουν πλήρη δικαιώματα και πρέπει να δίνεται το κατάλληλο βάρος στις απόψεις τους, σε θέματα που τα επηρεάζουν άμεσα και πρέπει να έχουν πλήρη πρόσβαση στις πληροφορίες που χρειάζονται για να είναι ενήμερα. Είναι ευθύνη των γονιών να τα βοηθούν να υλοποιήσουν αυτή τη δυνατότητα.

Κανένας δεν θέλει να θεωρεί τον εαυτό του ως «αρνητικό» γονέα, αλλά τι πραγματικά σημαίνει να είσαι «θετικός» γονέας; Η θετική άσκηση του γονικού

ρόλου αναφέρεται στη γονική συμπεριφορά που βασίζεται στο συμφέρον του παιδιού: Παρέχει διαπαιδαγώγηση, ενδυνάμωση, αναγνώριση και καθοδήγηση που αφορά τον ορισμό των ορίων που θα επιτρέψουν την πλήρη ανάπτυξη του παιδιού. Η άσκηση του γονικού ρόλου έχει τις ρίζες της στο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των παιδιών και επομένως σε ένα μη βίαιο περιβάλλον όπου οι γονείς δεν χρησιμοποιούν σωματική ή ψυχολογικά ταπεινωτική τιμωρία για την επίλυση των διαφορών ή για να «διδάξουν» πειθαρχία και σεβασμό. Παρέχει εναλλακτικές λύσεις στη βία οι οποίες εξαρτώνται από την ωριμότητα κάθε παιδιού και την κατάσταση. Αυτές ποικίλουν από το να ηρεμούν τα μικρότερα παιδιά με χιούμορ μέχρι το να ζητάνε από τα μεγαλύτερα παιδιά να αποκαθιστούν τις ζημιές που προκαλούν ή να αλλάζουν τις συνήθειές τους για ανάρμοστες πράξεις τους. Αν τα συναισθήματα είναι πολύ φορτισμένα, οι γονείς μπορούν να κάνουν ένα διάλειμμα από την κατάσταση και να την συζητήσουν αργότερα. Τις περισσότερες σωματικές τιμωρίες επιβάλουν γονείς που έχουν υπερβολική ένταση και απλώς έχουν χάσει τον έλεγχο.

Τα δικαιώματα των παιδιών μας αφορούν όλους.

Τι χρειάζονται τα παιδιά

Για να βοηθήσουν τα παιδιά τους να ανταποκριθούν όσο περισσότερο καλύτερα στις δυνατότητές τους, οι γονείς πρέπει να τους παράσχουν:

- *Ανατροφή*. Οι γονείς πρέπει να ανταποκρίνονται στην ανάγκη των παιδιών για αγάπη και ασφάλεια.
- *Όρια και καθοδήγηση*. Αυτό αφορά το να τίθενται και να ακολουθούνται κανόνες κατάλληλης συμπεριφοράς, καθορίζοντας τι είναι ανάρμοστη συμπεριφορά και παρέχοντας πρότυπα για τα παιδιά. Τα παιδιά χρειάζονται όρια και καθοδήγηση για την ασφάλειά τους και την ανάπτυξη των δικών τους αξιών.
- *Αναγνώριση*. Τα παιδιά έχουν ανάγκη να τα βλέπουν, να τα ακούν και να τα εκτιμούν ως άτομα οι άλλοι. Οι γονείς πρέπει να δείχνουν ενδιαφέρον στις καθημερινές εμπειρίες των παιδιών, να τα ακούν και να προσπαθούν να καταλάβουν τις απόψεις τους.
- *Ενδυνάμωση*. Αυτό σημαίνει να τονίζεται η αίσθηση της ικανότητας των παιδιών, του προσωπικού ελέγχου και της δεξιότητας να επηρεάζουν τις απόψεις και τις συμπεριφορές των άλλων.

Για να βοηθήσουν τα παιδιά να μάθουν θετική συμπεριφορά, οι γονείς μπορούν:

- Να τους δίνουν προσοχή, τακτικά και με θετικό τρόπο, σε όλες τις ηλικίες. Καθώς τα παιδιά μεγαλώνουν αυτό περιλαμβάνει να γνωρίζουν και να ενδιαφέρονται για τις σχέσεις με τους συνομηλίκους και τη σχολική απόδοση.
- Να τα βοηθούν να καταλάβουν τις πιθανές συνέπειες των επιλογών τους.
- Να ενθαρρύνουν την καλή συμπεριφορά με προσοχή και έπαινο και να αγνοούν ασήμαντες ανεπιθύμητες συμπεριφορές.
- Να συμπεριφέρονται όπως θέλουν να συμπεριφέρονται και τα παιδιά τους, επικοινωνώντας μαζί τους με σεβασμό και δείχνοντας πώς να λύνουν τις διαφορές εποικοδομητικά.

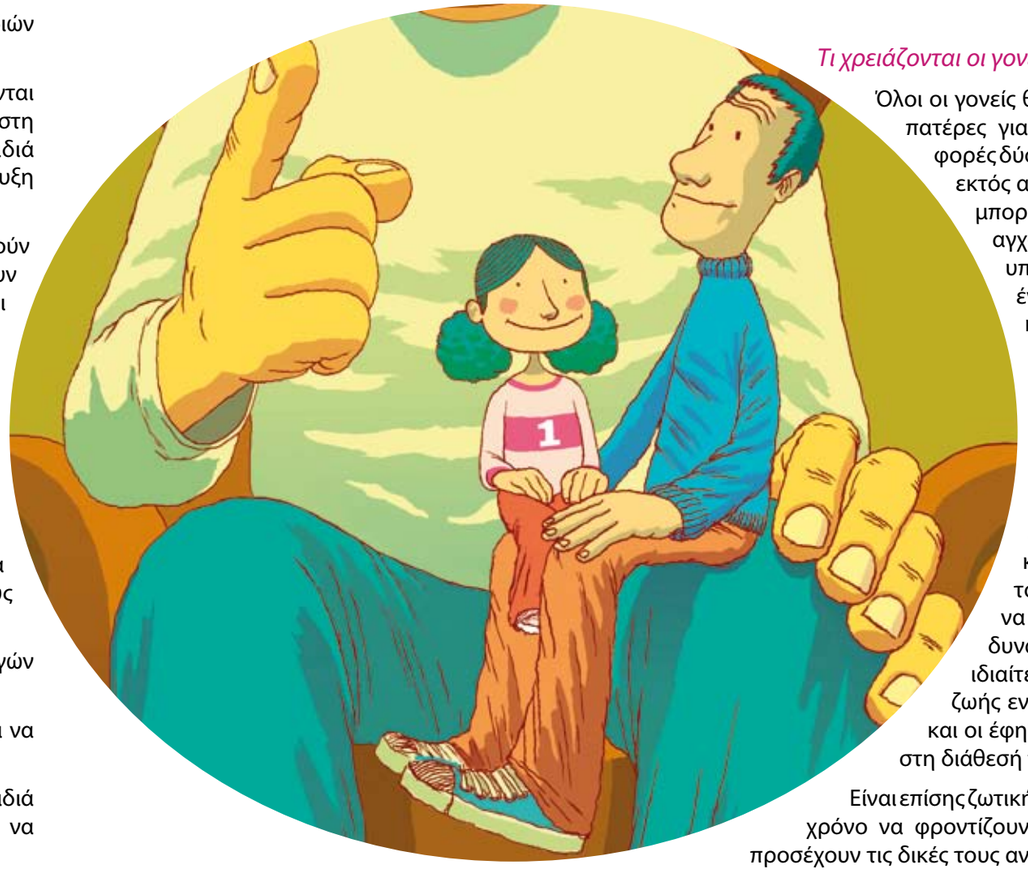

Τι χρειάζονται οι γονείς

Όλοι οι γονείς θέλουν να είναι καλές μητέρες ή καλοί πατέρες για τα παιδιά τους. Αυτό είναι μερικές φορές δύσκολο να το επιτύχεις. Το να είσαι γονιός εκτός από χαρούμενη και ευχάριστη εμπειρία μπορεί επίσης να είναι πολύ πιεστικό και αγχωτικό. Οι γονείς συνεπώς χρειάζονται υποστήριξη για να ξεπεράσουν αυτή την ένταση, να διαχειριστούν τις διαφορές και να ελέγξουν το θυμό τους.

Πολλοί γονείς διαιρούν το χρόνο και την ενέργειά τους ανάμεσα σε διάφορες υποχρεώσεις (όπως τη δουλειά, τη φροντίδα των παιδιών, τη φροντίδα ηλικιωμένων μελών της οικογένειας). Ο χρόνος με τα παιδιά είναι πολύτιμος – περνά πολύ γρήγορα και δεν ξαναγυρίζει. Η θετική άσκηση του γονικού ρόλου χρειάζεται χρόνο για να δώσει στους γονείς και στα παιδιά τη δυνατότητα να είναι μαζί. Ενώ αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό στα πρώτα χρόνια της ζωής ενός παιδιού, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι και οι έφηβοι χρειάζονται οι γονείς τους να είναι στη διάθεσή τους.

Είναι επίσης ζωτικής σημασίας για τους γονείς να βρίσκουν χρόνο να φροντίζουν τους εαυτούς τους ως ενήλικες, να προσέχουν τις δικές τους ανάγκες για οικειότητα, συντροφικότητα

και αναψυχή. Οι γονείς χρειάζονται πολιτικές απασχόλησης και παροχής φροντίδας στα παιδιά, που τους επιτρέπουν να συμφιλιώνουν την οικογενειακή και την επαγγελματική τους ζωή.

Οι γονείς μπορούν να μάθουν πολλά συζητώντας τις εμπειρίες τους με άλλους γονείς, φίλους και την οικογένεια. Οι γονείς μπορούν επίσης να χρησιμοποιήσουν επαγγελματικές υπηρεσίες που τους υποστηρίζουν στον γονικό τους ρόλο άμεσα, όπως σχολές εκπαίδευσης και ομάδες συμβουλευτικής γονέων, ή έμμεσα, όπως ψυχοθεραπεία ζευγαριού. Το να ζητάς βοήθεια είναι δείγμα υπευθυνότητας, όχι αδυναμίας. Για να μπορούν να παράσχουν αποτελεσματική γονική φροντίδα, επαφή, υποστήριξη και καθοδήγηση στα παιδιά τους, οι γονείς χρειάζονται πόρους και υποστήριξη. Τα κράτη θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι αυτά είναι ευρέως γνωστά και διαθέσιμα στους γονείς και τους επαγγελματίες που εργάζονται με τα παιδιά.

Η θετική γονική φροντίδα έχει πολλές «θετικές παρενέργειες»

Τα παιδιά τα πάνε καλύτερα με τους άλλους. Τα παιδιά σε σχέση με τους ενήλικες έχουν λιγότερα προβλήματα συναισθηματικής φύσης και διαταραχής και μιλάνε πιο ελεύθερα για τις ανησυχίες και τις αγωνίες τους. Αν τα αντιμετωπίσουμε με σεβασμό, οι πιθανότητες είναι ότι θα αντιμετωπίζουν και αυτά τους άλλους με σεβασμό, περιλαμβανομένων και των δικών τους παιδιών. Η θετική άσκηση του γονικού ρόλου βοηθάει τα παιδιά να γίνουν και τα ίδια καλοί γονείς.

Οι γονείς που ακολουθούν αυτή την προσέγγιση, αναπτύσσουν καλύτερες σχέσεις με τα παιδιά τους, γίνονται πιο θετικοί και συνεπείς, έχουν μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση ως γονείς, είναι λιγότερο αγχωμένοι, πιεσμένοι και εκρηκτικοί με τα παιδιά τους και κινδυνεύουν λιγότερο να βιαιοπραγήσουν σε βάρος τους. Μπορούν να ισορροπήσουν καλύτερα τις οικογενειακές και επαγγελματικές ευθύνες και βρίσκονται σε λιγότερη σύγκρουση μεταξύ τους.

Η υποστήριξη της επιθυμητής συμπεριφοράς και η μείωση της ανεπιθύμητης γίνεται καλύτερα από γονείς που τους σέβονται τα παιδιά τους. Αυτό απαιτεί οι γονείς να αναγνωρίζουν και να παραδέχονται ότι και αυτοί κάνουν λάθη,

ενώ αναλαμβάνουν την ευθύνη της γονικής τους συμπεριφοράς και την ποιότητα της σχέσης τους με το παιδί τους (αντί να κατηγορούν το παιδί).

Τα νέα βοηθήματα του Συμβουλίου της Ευρώπης –η Σύσταση του 2006 για τις πολιτικές σχετικά με την θετική άσκηση του γονικού ρόλου: *Γονική φροντίδα στη σύγχρονη Ευρώπη μια θετική προσέγγιση* και *Απόψεις για τη θετική άσκηση του γονικού ρόλου και τη μη βίαιη διαπαιδαγώγηση των παιδιών*- συζητούν αυτό το νέο είδος γονικής φροντίδας και αναλογίζονται την κατεύθυνση που συνεχίζει να παίρνει η εργασία σε αυτόν τον τομέα. Ακόμα και αν αυτές οι απόψεις για τα παιδιά δεν βρίσκονται ακόμα στην πολιτική προτεραιότητα πολλών Ευρωπαϊκών κρατών, η επίδρασή τους έχει γίνει αισθητή στους επαγγελματικούς κύκλους εδώ και αρκετό καιρό. Κερδίζουν σταθερά έδαφος στο χώρο του δικαίου και της καθημερινής πρακτικής, αλλά σε διαφορετικούς βαθμούς σε διαφορετικές χώρες.

Αύξηση της ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης

Η σωματική τιμωρία των παιδιών έχει τύχει λίγης προσοχής από τα ΜΜΕ σε σύγκριση με θέματα όπως η σεξουαλική βία και η εργασιακή εκμετάλλευση των παιδιών. Όπως υπογραμμίζει η Μελέτη ΟΗΕ, τα ΜΜΕ παίζουν κεντρικό ρόλο στη διαμόρφωση γνώμης και στην επίδραση των κοινωνικών προτύπων που επηρεάζουν επίσης την κοινωνική συμπεριφορά. Το θέμα της σωματικής τιμωρίας θα πρέπει να δημοσιοποιηθεί περισσότερο. Πρέπει να δημιουργηθεί ένας χώρος για να συζητηθούν τα θέματα και να βρεθούν λύσεις. Χωρίς την αύξηση της ενημέρωσης, θα είναι δύσκολο να επιτευχθεί διαρκής, μεγάλης κλίμακας πρόληψη και αλλαγή στις συμπεριφορές.

Τα απαραίτητα βήματα για να επιτευχθεί η εξάλειψη στην θεωρία και στην πράξη

Νομική μεταρρύθμιση:

- Διασφάλιση ότι δεν υπάρχουν λόγοι άρσης του αδίκου στο νόμο ή στη νομολογία, που δικαιολογούν τη σωματική τιμωρία από γονείς ή άλλους.
- Διασφάλιση ότι το ποινικό δίκαιο για την σωματική βλάβη ισχύει εξίσου και στη βιαιοπραγία σε βάρος των παιδιών.
- Θέσπιση ρητής απαγόρευσης όλων των μορφών σωματικής τιμωρίας και άλλων σκληρών ή ταπεινωτικών μορφών μεταχείρισης ή τιμωρίας των παιδιών, συνήθως στο αστικό δίκαιο που θα ισχύει σε όλους τους χώρους της ζωής των παιδιών.
- Παροχή κατευθυντήριων γραμμών για την κατάλληλη εφαρμογή αυτών των νόμων, οι οποίες επικεντρώνονται στην προστασία και την προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των παιδιών γενικά και πιο συγκεκριμένα στο συμφέρον των θιγόμενων παιδιών.

Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση:

- Διασφάλιση της ευρείας ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για την απαγόρευση όλων των μορφών σωματικής τιμωρίας και άλλων μορφών απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης και ταπείνωσης των παιδιών, στα παιδιά, σε όλους όσους ζουν και εργάζονται μαζί τους και στο ευρύ κοινό.
- Διασφάλιση της ευρείας ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για τα ανθρώπινα δικαιώματα των παιδιών, περιλαμβανομένου του δικαιώματος σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και της σωματικής τους ακεραιότητας.

Πολιτικά μέτρα

- Διασφάλιση ότι σε διαφορετικά επίπεδα εφαρμόζονται περιεκτικά συστήματα που προλαμβάνουν τη βία και προστατεύουν τα παιδιά.
- Διασφάλιση ότι η σωματική τιμωρία και άλλες βλαβερές και ταπεινωτικές μορφές πειθαρχίας των παιδιών περιλαμβάνονται στον ορισμό της ενδοοικογενειακής βίας και ότι οι στρατηγικές για την εξάλειψη της τιμωρητικής βίας σε βάρος των παιδιών ενσωματώνονται στις στρατηγικές για την καταπολέμηση της βίας στην οικογένεια.
- Διασφάλιση ότι τα οικογενειακά δικαστήρια και άλλα τμήματα του συστήματος δικαιοσύνης δείχνουν ευαισθησία στις ανάγκες των παιδιών και των οικογενειών τους.
- Ενίσχυση των ικανοτήτων όσων εργάζονται με τα παιδιά και τις οικογένειές τους.
- Η προώθηση των θετικών, μη βίαιων μορφών διαπαιδαγώγησης, επίλυσης των διαφορών και εκπαίδευσης των μελλοντικών γονέων και άλλων κηδεμόνων, των δασκάλων και του ευρέως κοινού.
- Διασφάλιση ότι συμβουλές και κατάλληλη υποστήριξη διατίθενται σε όλους τους γονείς και ιδιαίτερα σε αυτούς που το μεγάλωμα των παιδιών δημιουργεί άγχος και ανησυχία.
- Διασφάλιση ότι τα παιδιά έχουν πρόσβαση σε εμπιστευτική συμβουλευτική και υποστήριξη καθώς και σε συνηγορία για την καταπολέμηση της βίας σε βάρος τους.
- Διασφάλιση αποτελεσματικών και κατάλληλων μορφών προστασίας για τα παιδιά που μπορεί να είναι ιδιαίτερα ευάλωτα σε βλαβερή και ταπεινωτική τιμωρία – για παράδειγμα παιδιά με αναπηρίες.
- Διασφάλιση ότι τα παιδιά και οι νέοι έχουν την ευκαιρία να εκφράζουν τις απόψεις τους και να συμμετέχουν στο σχεδιασμό και τις δραστηριότητες με στόχο την εξάλειψη της σωματικής τιμωρίας.
- Παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας της εξάλειψης της σωματικής τιμωρίας των παιδιών με τακτικές έρευνες σχετικά με τις εμπειρίες των παιδιών ως προς την άσκηση βίας στα σπίτια τους, στα σχολεία και σε άλλους χώρους. Πρέπει επίσης να υπάρξει αξιολόγηση της επίδρασης της εξάλειψης στις υπηρεσίες προστασίας των παιδιών και στους γονείς.

1669: Ένα ζωηρό αγόρι επαναστατεί κατά της σχολικής τιμωρίας και υποβάλλει αίτημα στη Βουλή του Ηνωμένου Βασιλείου.

4. Ερωτήσεις, απαντήσεις και απομυθοποιημένες δηλώσεις

«Πονάει στα αλήθεια;»

Ναι! Σύμφωνα με το Άρθρο 12 της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού του ΟΗΕ, τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να εκφράζουν τις απόψεις τους σε θέματα που τα αφορούν και αυτές πρέπει να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη. Τα παιδιά έχουν αρχίσει να μας λένε πόσο πολύ τα πονάει η σωματική τιμωρία. Και ο Paulo Sérgio Pinheiro εξηγεί στην έκθεσή του που κατέθεσε στη Γενική συνέλευση του ΟΗΕ τον Οκτώβριο 2006:

> Σε όλη τη διαδικασία διεξαγωγής της μελέτης, τα παιδιά εξέφρασαν συστηματικά την επείγουσα ανάγκη να σταματήσει όλη αυτή η βία. Τα παιδιά βεβαιώνουν για τον πόνο –όχι μόνο σωματικό αλλά και ψυχικό- που τους προξενεί αυτή η βία, σε συνδυασμό με την αποδοχή ή ακόμα και με την έγκρισή της από τους ενήλικες.
>
> Οι κυβερνήσεις πρέπει να αποδεχτούν ότι αυτή είναι πραγματικά μια επείγουσα ανάγκη, παρόλο που δεν είναι καινούργια. Τα παιδιά υφίστανται βία από τα χέρια των ενηλίκων εδώ και αιώνες χωρίς να φαίνονται ή να ακούγονται. Αλλά τώρα που η κλίμακα και η επίδραση της βίας σε βάρος των παιδιών γίνεται ορατή, δεν μπορούν να περιμένουν άλλο για την αποτελεσματική προστασία στην οποία έχουν απόλυτο δικαίωμα».[13]

Υπάρχει ένας σπουδαίος ερευνητικός τόμος για τις επιπτώσεις της σωματικής τιμωρίας και πειστικά επιβεβαιώνει την πιθανή ζημιά που προκαλεί τόσο βραχυχρόνια όσο και μακροχρόνια. «Η σωματική τιμωρία από τους γονείς και οι σχετικές με αυτήν συμπεριφορές και εμπειρίες των παιδιών», είναι μια ανάλυση 88 ερευνητικών μελετών που δημοσιεύτηκε το 2002 και αναμφισβήτητα επιβεβαιώνει τους κινδύνους.[14] Ενώ τα ευρήματα δεν μας εκπλήττουν, κατά κάποιο τρόπο δεν είναι ούτε απαραίτητα. Δεν θα αναζητούσαμε έρευνα των αποτελεσμάτων των επιπτώσεων της βιαιοπραγίας σε βάρος γυναικών ή ηλικιωμένων για να δικαιολογήσουμε την απαγόρευση: Πρόκειται για ένα ζήτημα θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Πόσο έχει προχωρήσει η απαγόρευση στην Ευρώπη;

Αρκετά αλλά όχι επαρκώς! Η απαγόρευση της σωματικής τιμωρίας στα σχολεία της Ευρώπης ξεκίνησε αιώνες πριν. Η Πολωνία ήταν η πρώτη καταγεγραμμένη χώρα που την απαγόρευσε το 1783. Μέχρι το 1900, ακολούθησαν άλλες, όπως η Αυστρία, το Βέλγιο, η Φινλανδία και η Σοβιετική Ένωση η οποία την κατάργησε το 1917.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, η πρώτη καταγεγραμμένη προσπάθεια αμφισβήτησης της σωματικής τιμωρίας στο σχολείο ήταν το 1669, όταν ένα «ζωηρό παιδί» παρουσίασε ένα γραπτό αίτημα στο Κοινοβούλιο «εκ μέρους των παιδιών αυτού του έθνους», για να διαμαρτυρηθεί ενάντια «σε αυτή την αφόρητη αδικία που υφίσταται η νεολαία από τις καθιερωμένες αυστηρότητες της σχολικής πειθαρχίας αυτού του έθνους» - αλλά πέρασαν περισσότερο από τρεις αιώνες πριν ολοκληρωθεί η απαγόρευση στα σχολεία του Ηνωμένου Βασιλείου.

Τώρα, σχεδόν όλα τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης έχουν προχωρήσει στην απαγόρευση της σωματικής τιμωρίας στα σχολεία. Απαγόρευση επίσης υπάρχει σε αρκετές χώρες ως προς μια μεγάλη γκάμα ιδρυμάτων και εναλλακτικών μορφών φροντίδας των παιδιών, που παρέχεται από δημόσιους ή μη κυβερνητικούς φορείς. Αλλά σε μερικές περιπτώσεις, η απαγόρευση βασίζεται σε διοικητικούς κανονισμούς ή οδηγίες παρά σε ξεκάθαρη νομοθεσία. Σε πολλές, η υλοποίηση της απαγόρευσης δεν είναι ακόμα τόσο αυστηρή και απαιτείται συνεχιζόμενη προσοχή. Σε εξωιδρυματικές μορφές φροντίδας, περιλαμβανομένης της αναδοχής και της φροντίδας παιδιών στο σπίτι, οι προβλέψεις του νόμου ποικίλουν και σε μερικά κράτη τα άτομα που φροντίζουν θεωρείται ότι έχουν τα ίδια δικαιώματα με τους γονείς ως προς τη χρήση της σωματικής τιμωρίας.

Η μεταρρύθμιση για την αφαίρεση του δικαιώματος των γονέων να χρησιμοποιούν τη σωματική τιμωρία ξεκίνησε στη δεκαετία του 1950. Στη Σουηδία, μια πρόβλεψη που δικαιολογούσε τους γονείς που προκαλούσαν μικροτραυματισμούς μέσα από τη σωματική τιμωρία αφαιρέθηκε από τον Ποινικό Κώδικα το 1957 και το 1966 μια άλλη πρόβλεψη που επέτρεπε «επιπλήξεις» διαγράφηκε από τον Κώδικα Γονικής Φροντίδας

και Κηδεμονίας. Από το σημείο αυτό ο σουηδικός νόμος δεν εξουσιοδοτεί πλέον την σωματική τιμωρία εκ μέρους του γονέα, και ο ποινικός νόμος για την βιαιοπραγία ίσχυε εξίσου και στις περιπτώσεις άσκησής της σε παιδιά για «πειθαρχικούς λόγους». Αλλά αυτές οι «σιωπηλές» μεταρρυθμίσεις δεν ήταν αρκετές και το 1979 η Σουηδία έγινε η πρώτη χώρα στον κόσμο που απαγόρευσε ρητά τη σωματική τιμωρία. Ο Κώδικας Γονικής Φροντίδας τώρα λέει: «Τα παιδιά δικαιούνται φροντίδα, ασφάλεια και καλή ανατροφή. Η μεταχείριση των παιδιών πρέπει να γίνεται με σεβασμό στο πρόσωπο και στην ιδιαιτερότητα τους και δεν μπορεί να υφίστανται σωματική τιμωρία ή άλλου είδους ταπεινωτική μεταχείριση.»

Άλλες χώρες ακολούθησαν αργά κατά τα τελευταία 25 χρόνια. Μέχρι τον Οκτώβριο του 2007, 17 κράτη μέλη είχαν ολοκληρώσει τη νομοθετική τους μεταρρύθμιση που απαγόρευε τη σωματική τιμωρία των παιδιών. Στις χώρες αυτές τα παιδιά προστατεύονται από το νόμο όπου κι αν είναι, όποιος κι αν είναι ο δράστης – στα σπίτια τους, στους δρόμους, στα κέντρα φροντίδας, στην εκπαίδευση και σε όλα τα ιδρύματα. Σε μερικά, αλλά όχι ακόμα σε όλα αυτά τα κράτη, η νομική μεταρρύθμιση συνοδεύεται από ενέργειες ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης του κοινού σχετικά με το το δικαίωμα των παιδιών για προστασία, και από την προώθηση της θετικής εκπαίδευσης των γονιών στη μη βίαιη διαπαιδαγώγηση των παιδιών. Επειδή οι ρίζες της συνήθειας τα παιδιά να «τρώνε ξύλο», είναι βαθιές, είναι σαφές ότι η εκπαιδευτική διαδικασία πρέπει να είναι διαρκής.

«Γιατί είναι τόσο δύσκολο να σταματήσουμε να χτυπάμε τα παιδιά;»

Διότι πολλοί ενήλικες ακόμα συγχέουν αυτό που μπορούν με αυτό που πρέπει να κάνουν. Αν οι ενήλικες, περιλαμβανομένων των πολιτικών, έβρισκαν αυτό το θέμα εύκολο, θα είχαμε δεχτεί εδώ και πολύ καιρό ότι

τα παιδιά έχουν, όπως και εμείς οι υπόλοιποι, ακριβώς το ίδιο δικαίωμα σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και της σωματικής τους ακεραιότητας και ίσης προστασίας από το νόμο. Στην πραγματικότητα θα ήταν πιθανό να δεχτούμε ότι τα παιδιά που ξεκινούν πολύ μικρά και πολύ ευαίσθητα, έχουν το δικαίωμα μεγαλύτερης προστασίας από ό,τι οι ενήλικες.

Είναι δύσκολο για τους ενήλικες να εγκαταλείψουν αυτό που ακόμα θεωρούν «δικαίωμά τους» να χτυπάνε και να πονάνε τα παιδιά στο όνομα της «πειθαρχίας» ή του ελέγχου. Αυτή η δυσκολία φαίνεται πως πηγάζει από προσωπική εμπειρία. Οι περισσότεροι άνθρωποι είχαν φάει ξύλο από τους γονείς τους όταν ήταν μικροί. Οι περισσότεροι γονείς έχουν χτυπήσει τα δικά τους παιδιά. Κανένας από εμάς δεν θέλει να σκέφτεται άσχημα για τους γονείς του ή για τη δική μας γονική ευθύνη και αυτό κάνει προκλητικό για πολλούς ανθρώπους, περιλαμβανομένων των πολιτικών και αυτών που διαμορφώνουν την κοινή γνώμη και ακόμα αυτών που εργάζονται για την προστασία των παιδιών, το να θεωρούν τη σωματική τιμωρία ως το θεμελιώδες θέμα ισότητας και ανθρωπίνων δικαιωμάτων που πραγματικά είναι. Αυτό δεν είναι θέμα ευθύνης – οι γονείς ενεργούσαν σύμφωνα με τις κοινωνικές προσδοκίες – αλλά ήρθε η ώρα να προχωρήσουμε σε θετικές, μη βίαιες σχέσεις με τα παιδιά.

Στοχεύοντας στην εξάλειψη της σωματικής τιμωρίας, απλώς επεκτείνουμε στα παιδιά την πλήρη προστασία από την κακοποίηση και άλλες σκληρές ή απάνθρωπες μορφές τιμωρίας τις οποίες, ως ενήλικες, θεωρούμε δεδομένες για τους εαυτούς μας.

«Οι δημοσκοπήσεις λένε ότι οι περισσότεροι άνθρωποι είναι εναντίον μιας επίσημης απαγόρευσης της σωματικής τιμωρίας»

Τα αποτελέσματα των δημοσκοπήσεων εξαρτώνται γενικά από το πόσο αδέξια εκφράζονται οι ερωτήσεις και πόσες πληροφορίες έχουν αυτοί που τις απαντούν. Αν ο κόσμος είναι πλήρως ενημερωμένος για το θέμα, την υπάρχουσα ανεπάρκεια της προστασίας των παιδιών και τον σκοπό της απαγόρευσης μπορεί να την υποστηρίξουν. Αλλά έτσι κι αλλιώς, σε αυτό το

θέμα όπως και σε άλλα –βία εναντίον των γυναικών, φυλετικές διακρίσεις– οι πολιτικοί πρέπει να ηγούνται, όχι να ακολουθούν την κοινή γνώμη, παραθέτοντας τις απόλυτες υποχρεώσεις τους στα ανθρώπινα δικαιώματα για να διασφαλίσουν ότι ο νόμος παρέχει στα παιδιά, όπως και στους ενήλικες, πλήρη προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειάς τους. Σχεδόν όλα τα κράτη μέλη που έχουν απαγορεύσει όλες τις μορφές σωματικής τιμωρίας, το έχουν κάνει πριν την αποδοχή της κοινής γνώμης, αλλά στη συνέχεια, γρήγορα η κοινή γνώμη άλλαξε υποστηρίζοντας τη νομοθετική αλλαγή. Σε λίγα χρόνια θα κοιτάμε το παρελθόν με απορία για τον καιρό που ήταν νόμιμο και αποδεκτό το να χτυπάμε τα παιδιά.

«Αν οι γονείς αναγκαστούν να εγκαταλείψουν τη χρήση σωματικής τιμωρίας, δεν θα είναι τα παιδιά κακομαθημένα και απείθαρχα;»

Όχι. Η πραγματική πειθαρχία δεν βασίζεται στη δύναμη. Αναπτύσσεται μέσα από την κατανόηση, τον αμοιβαίο σεβασμό και την ανοχή. Τα μωρά ξεκινάνε εντελώς εξαρτημένα και καθώς μεγαλώνουν, βασίζονται στους ενήλικες – ιδιαίτερα στους γονείς τους – να τα καθοδηγήσουν και να τα υποστηρίξουν προς την ωριμότητα με αυτοπειθαρχία. Η σωματική τιμωρία δεν λέει στα παιδιά τίποτα για το πώς πρέπει να συμπεριφέρονται. Αντίθετα, το ξύλο στα παιδιά είναι μάθημα κακής συμπεριφοράς. Διδάσκει τα παιδιά ότι οι γονείς τους, τους οποίους ελπίζουμε ότι αγαπούν και σέβονται, βρίσκουν αποδεκτή τη χρήση της βίας για τη λύση προβλημάτων ή συγκρούσεων. Τα παιδιά μαθαίνουν από αυτά που κάνουν οι γονείς τους, όχι μόνο από όσα τους λένε. Η σωματική τιμωρία και άλλες ταπεινωτικές μορφές τιμωρίας δεν είναι υποκατάστατο των θετικών μορφών πειθαρχίας οι οποίες όχι μόνο δεν κακομαθαίνουν τα παιδιά, αλλά είναι σχεδιασμένες να διασφαλίσουν ότι τα μαθαίνουν να σκέφτονται για τους άλλους και για τις συνέπειες των πράξεών τους.

Τα κράτη έχουν υποχρέωση να υποστηρίζουν τη θετική γονική φροντίδα και η σύσταση της Επιτροπής των Υπουργών για την πολιτική υποστήριξης της θετικής γονικής μέριμνας τους δίνει τις κατευθυντήριες γραμμές να το κάνουν.

«Με χτυπούσαν όταν ήμουν παιδί και αυτό δεν μου έκανε καθόλου κακό. Στην πραγματικότητα, δεν θα ήμουν εδώ που βρίσκομαι σήμερα αν οι γονείς μου δεν με τιμωρούσαν σωματικά.»

Πώς το ξέρετε αυτό; Κανένας από εμάς δεν ξέρει πώς θα είμαστε αν οι γονείς μας δε μας χτυπούσαν ή δε μας ταπείνωναν ποτέ. Πόσοι άνθρωποι, όταν λένε ότι δεν τους έκανε καθόλου κακό, δεν αρνούνται τον πόνο που ένοιωσαν όταν οι πιο κοντινοί τους ενήλικες νόμιζαν ότι μπορούν να τους διδάξουν μόνο προκαλώντας τους πόνο; Οι άνθρωποι συνήθως αρχίζουν να χτυπάνε τα παιδιά τους επειδή και τους ίδιους τους χτυπούσαν όταν ήταν παιδιά, παρόλο που, σύμφωνα με την έρευνα, συνήθως, αισθάνονται ενοχές εκ των υστέρων. Αλλά συνεχίζουν να χτυπάνε τα παιδιά τους ιδιαίτερα όταν έχουν φτάσει στα όριά τους. Είναι άσκοπο να κατηγορούμε τις προηγούμενες γενεές για το ξύλο σε βάρος των παιδιών, διότι ενεργούσαν σύμφωνα με τη διαδεδομένη κουλτούρα της εποχής. Αλλά οι καιροί αλλάζουν και οι κοινωνίες προχωρούν. Η αναγνώριση των παιδιών ως υποκειμένων δικαιωμάτων απαιτεί δράση για να τεθεί ένα τέλος στη νομιμοποίηση και την κοινωνική αποδοχή της βίας σε βάρος των παιδιών, ακριβώς όπως οι κοινωνίες έχουν προχωρήσει στο τέλος της αποδοχής της βίας κατά των γυναικών.

«Οι γονείς έχουν το δικαίωμα να μεγαλώνουν τα παιδιά τους όπως νομίζουν. Πρέπει να αμφισβητούμε μόνο τις ακραίες περιπτώσεις, όπως είναι η παιδική κακοποίηση.»

Τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν σταματάνε στην είσοδο του σπιτιού σου. Τα παιδιά έχουν το ίδιο δικαίωμα με τα άλλα μέλη της οικογένειας για προστασία από το ξύλο και δεν είναι πιο παρεμβατικό να επιμένουμε ότι ο

νόμος πρέπει προστατεύει τα παιδιά στο σπίτι από το να επιμένουμε ότι οι άντρες πρέπει να σταματήσουν να χτυπάνε τις γυναίκες τους. Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού του ΟΗΕ έχει εισάγει την ιδέα της «γονικής ευθύνης», με το καλό των παιδιών να είναι η βασική έγνοια των γονέων. Τα παιδιά δεν αποτελούν ιδιοκτησία των γονιών τους.

«Υπάρχει μια μεγάλη διαφορά ανάμεσα στο χτύπημα ενός παιδιού και σε ένα σκαμπίλι με αγάπη.»

Οι διαφορές είναι άσχετες για το νόμο! Το ένα πονάει φυσικά περισσότερο από το άλλο αλλά και τα δυο είναι μια συνέχεια βίας και επίσης και τα δυο παραβιάζουν το ίσο δικαίωμα των παιδιών στον σεβασμό. Οι κοινωνίες δεν θέτουν όρια ούτε προσπαθούν να δικαιολογήσουν οποιοδήποτε επίπεδο βίας όταν αμφισβητούν τη βία εναντίον των γυναικών ή εναντίον των ηλικιωμένων. Επομένως γιατί πρέπει να το κάνουμε όταν πρόκειται για τα παιδιά; Και οι κίνδυνοι οποιασδήποτε σύνδεσης ανάμεσα στο να αγαπάς και να πονάς τους ανθρώπους πρέπει να είναι προφανείς. Ένα «σκαμπίλι με αγάπη» είναι μια αντίθεση του χειρίστου είδους. Αυτός ο φαινομενικά ακίνδυνος όρος είναι ένα πέπλο πίσω από το οποίο μπορούν να κρυφτούν οι παραβιάσεις των δικαιωμάτων.

«Χτυπάω τα παιδιά μου μόνο για να τα σταματήσω να μην τραυματιστούν.»

Το χτύπημα δεν είναι προστασία! Οι γονείς πρέπει να χρησιμοποιούν φυσικές ενέργειες να προστατεύσουν τα παιδιά – ιδιαίτερα τα μωρά και τα μικρά παιδιά – όλη την ώρα. Είναι ένα φυσικό στοιχείο του γονικού ρόλου. Αν ένα παιδί μπουσουλάει προς τη φωτιά ή τρέχει σε έναν επικίνδυνο δρόμο

και βέβαια οι γονείς χρησιμοποιούν φυσικούς τρόπους να το σταματήσουν, το αρπάζουν, το σηκώνουν και του λένε για τον κίνδυνο. Όπως εξηγεί η Επιτροπή των Δικαιωμάτων του Παιδιού στο Γενικό Σχόλιό της Αριθ. 8:

> Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι η γονική μέριμνα και η φροντίδα για τα παιδιά και ιδιαίτερα για τα μωρά και τα μικρά παιδιά, απαιτεί συχνές φυσικές ενέργειες και παρεμβάσεις για να τα προστατέψει. Αυτό είναι εντελώς ξεχωριστό από την ηθελημένη και τιμωρητική χρήση δύναμης για την πρόκληση πόνου μέχρις ένα βαθμό ή ταπείνωσης. Ως ενήλικες ξέρουμε οι ίδιοι τη διαφορά μεταξύ μιας προστατευτικής φυσικής πράξης και μιας ποινικά κολάσιμης βιαιοπραγίας. Δεν είναι δυσκολότερο να κάνουμε το διαχωρισμό σε σχέση με τις ενέργειες που αφορούν τα παιδιά. Ο νόμος όλων των κρατών, ρητά ή σιωπηρά, επιτρέπει τη χρήση της απαραίτητης δύναμης στο πλαίσιο της νομιμότητας για την προστασία των ανθρώπων.» [15]

«Η θρησκεία μου απαιτεί να χρησιμοποιώ σωματική τιμωρία»

Η θρησκευτική ελευθερία δεν μπορεί να λειτουργεί σε αντίθεση με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Όπως διευκρινίζει η Επιτροπή των Δικαιωμάτων του Παιδιού στο Γενικό Σχόλιό της Αριθ. 8:

> Μερικοί θέτουν δικαιολογίες βασισμένες στην πίστη τους για τη σωματική τιμωρία, υποδεικνύοντας ότι ορισμένες ερμηνείες των θρησκευτικών κειμένων όχι μόνο δικαιολογούν τη χρήση της, αλλά καθορίζουν το καθήκον της χρήσης της. Η ελευθερία της θρησκευτικής πίστης ισχύει για όλους στο Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά για Πολιτικά Δικαιώματα (Άρθρο 18), αλλά η πρακτική της θρησκείας ή της πίστης πρέπει να είναι σύμφωνη με το σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και της σωματικής ακεραιότητας των άλλων. Η ελευθερία άσκησης της θρησκείας ή της πίστης μπορεί να είναι νόμιμα περιορισμένη για να προστατεύει τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες των άλλων.[16]

Οι θρησκευτικοί εξτρεμιστές που υποστηρίζουν το τελετουργικό χτύπημα των παιδιών με διάφορα αντικείμενα πρέπει να καταδικάζονται από την επικρατούσα θρησκευτική γνώμη και από τη κοινωνία ως σύνολο. Επιφανείς θρησκευτικοί ηγέτες συμμετέχουν τώρα στην εκστρατεία της κατάργησης όλων των ειδών σωματικής τιμωρίας. Στην Παγκόσμια Σύνοδο Θρησκειών για την Ειρήνη το 2006 στο Κιότο της Ιαπωνίας, πάνω από 800 θρησκευτικοί αρχηγοί επιδοκίμασαν «μια θρησκευτική δέσμευση να καταπολεμηθεί η βία εναντίον των παιδιών», η οποία παροτρύνει τις κυβερνήσεις να υιοθετήσουν νόμους σύμφωνα με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού και να απαγορεύσουν όλα τα είδη βίας, περιλαμβανομένης και της σωματικής τιμωρίας όλων των μορφών.

«Αν η σωματική τιμωρία των παιδιών ποινικοποιηθεί, χιλιάδες γονείς θα υποστούν ποινική δίωξη και πολύ περισσότερα παιδιά θα τεθούν υπό τη φροντίδα του κράτους.»

Δεν πρόκειται για τη φυλάκιση των γονέων. Πρόκειται για την προώθηση της θετικής γονικής φροντίδας. Δεν υπάρχουν στοιχεία για αυξημένη ποινική δίωξη των γονέων στον αυξανόμενο αριθμό των χωρών στις οποίες η σωματική τιμωρία απαγορεύεται. Η απαγόρευση της σωματικής τιμωρίας εκπληρώνει τις υποχρεώσεις των κρατών μελών στα παιδιά. Ο πρώτος της στόχος είναι εκπαιδευτικός: Όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, για να σταλεί ένα σαφές μήνυμα στην «ιδιωτικότητα» του σπιτιού ότι δεν είναι πλέον αποδεκτό ή νόμιμο το να χτυπάς ένα παιδί όπως και το να χτυπάς οποιονδήποτε άλλο. Οι κατευθυντήριες γραμμές όλων όσων ασχολούνται με την προστασία των παιδιών, περιλαμβανομένων και των διωκτικών αρχών, θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι η εφαρμογή του νόμου επικεντρώνεται στο καλό του παιδιού. Η ποινική δίωξη και άλλες επίσημες παρεμβάσεις είναι απίθανο να ωφελήσουν τα παιδιά εκτός κι αν είναι ο μόνος τρόπος επίτευξης της απαραίτητης προστασίας από σημαντική τους βλάβη.

«Η απαγόρευση της φυσικής τιμωρίας απλώς θα οδηγήσει στη μεταχείριση των παιδιών με πιο φρικτούς τρόπους – στη συναισθηματική κακοποίηση, την ταπείνωση ή το κλείδωμά τους.»

Τα παιδιά έχουν δικαίωμα προστασίας όχι μόνο από τη σωματική τιμωρία, αλλά επίσης και από άλλους τύπους απάνθρωπης ή ταπεινωτικής συμπεριφοράς ή μεταχείρισης. Η νομική μεταρρύθμιση πρέπει να συνδεθεί με την αύξηση της ευαισθητοποίησης και την προώθηση θετικών, μη βίαιων σχέσεων με τα παιδιά. Οι γονείς επιθυμούν να έχουν τα παιδιά τους το καλύτερο δυνατό ξεκίνημα στη ζωή. Οι γονείς που χτυπάνε τα παιδιά τους δεν αισθάνονται καλά για αυτό – γενικά αισθάνονται στεναχωρημένοι και ένοχοι. Συνεπώς, οι περισσότεροι από αυτούς καλωσορίζουν τις συμβουλές για το πώς να εμποδίσουν και να λύσουν συγκρούσεις με τα παιδιά τους. Οι πολιτικές θετικής γονικής φροντίδας βοηθάνε τους γονείς να δώσουν τη δυνατότητα στα παιδιά τους να κατανοούν, να αποδέχονται και να σέβονται τους κανόνες (πειθαρχία) χωρίς να χρησιμοποιούν κανενός είδους βία, είτε φυσική είτε συναισθηματική. Η απομάκρυνση από το ξύλο και την ταπείνωση των παιδιών και η αντιμετώπισή τους ως άτομα που έχουν δικαιώματα μαζί με τους υπολοίπους από εμάς, βελτιώνει την οικογενειακή ζωή του καθενός.

«Γιατί να ανακατέψουμε το νόμο; Γιατί απλά να μην εκπαιδεύσουμε τους γονείς να απομακρυνθούν από τη χρήση σωματικής τιμωρίας;»

Η κατάργηση τα χρειάζεται και τα δυο. Δεν είναι θέμα επιλογής: Τα ανθρώπινα δικαιώματα υπαγορεύουν ότι τα παιδιά έχουν τουλάχιστο την ίδια νομική προστασία όπως οι ενήλικες – στην οικογένεια και παντού αλλού – τώρα. Ο ίδιος ο νόμος είναι ένα ισχυρό εκπαιδευτικό εργαλείο και βέβαια, η μεταρρύθμιση του νόμου που απαγορεύει τη σωματική τιμωρία πρέπει να συνδέεται με εκπαίδευση του κοινού και των γονέων. Μια απαγόρευση θα παρακινήσει τους γονείς να εξετάσουν θετικούς τρόπους εκπαίδευσης των παιδιών τους και θα παρακινήσει τους επαγγελματίες, τους πολιτικούς, τα ΜΜΕ να παράσχουν πόρους και να προσφέρουν αυτή την εκπαίδευση. Το Συμβούλιο της Ευρώπης είναι προετοιμασμένο να βοηθήσει τους γονείς και τους επαγγελματίες σε αυτή την προκλητική αποστολή.

Τα παιδιά δεν είναι ιδιοκτησία των γονέων τους.

Τα παιδιά χρειάζονται περισσότερη οχι λιγότερη φροντίδα.

Σημειώσεις στο κείμενο

1. Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού του ΟΗΕ: Γενικό Σχόλιο Αριθ. 8, 2006, παράγραφος 11.

2. «Το δικαίωμα να μη σε χτυπάνε επίσης δικαίωμα των παιδιών», έγγραφο εργασίας του Thomas Hammarberg, Επιτρόπου του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, 6 Ιουνίου 2006. Βλ.: <http://www.coe.int/children> (ομιλίες, Hammarberg).

3. Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: Απόφαση επί του παραδεκτού, *Επτά άτομα κατά Σουηδίας*, 1982, Αίτηση Αριθ. 8811/79. Βλ.: < http://www.echr.coe.int/echr/> (νομολογία, Hudoc).

4. Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, *Α κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, 1998. Βλ. <http://www.echr.coe.int/echr/>.

5. Συμβούλιο της Ευρώπης : Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων, Γενική Παρατήρηση σχετικά με τα Άρθρα 7 (παράγραφος 10) και 17, Συμπεράσματα XV-2, Τόμος 1, Γενική Εισαγωγή, σελ. 26.

6. Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού του ΟΗΕ, ό. π., παράγραφοι 3 και 21.

7. Έκθεση του ανεξάρτητου εμπειρογνώμονα για τη Μελέτη των Ηνωμένων Εθνών για τη Βία εναντίον κατά των Παιδιών: Εισαγωγή, παράγραφος 1.Βλ.: <http://www.violencestudy.org>.

8. Αυτ., παράγραφοι 1-2.

9. Αυτ., παράγραφος 41.

10. Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, ό. π., παράγραφος 34.

11. Αυτ., παράγραφοι 40-41.

12. Εκδόσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης, 2007.

13. Pinheiro, Paulo Sérgio, Παγκόσμια Έκθεση για τη Βία κατά των Παιδιών, σελ. 5. Μελέτη για τη Βία κατά των Παιδιών, του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ , Γενεύη, 2006.

14. Gershoff, Elizabeth Thompson, «Σωματική τιμωρία από τους γονείς και οι σχετικές παιδικές συμπεριφορές και εμπειρίες: Μια μετα-αναλυτική θεωρητική ανασκόπηση: στο *Psychological Bulletin*, 2002, Τόμος 128, Αριθ. 4, 539-79.

15. Επιτροπή των ΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, ό. π., παράγραφος 14.

16. Αυτ., παράγραφος 29.

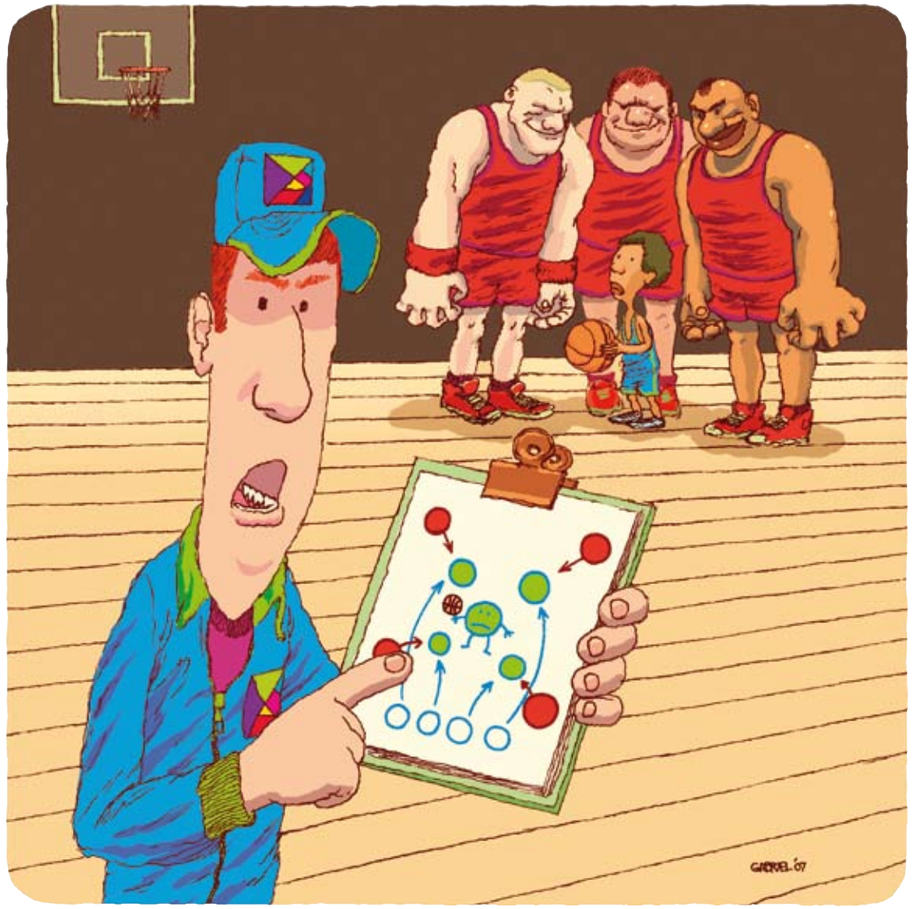

Η προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών καθιστά αναγκαία μια στρατηγική προσέγγιση.

Σχετικά με το Συμβούλιο της Ευρώπης – τα όργανα και τα ιδρύματά του

Το Συμβούλιο της Ευρώπης ιδρύθηκε το 1949 και είναι ο παλαιότερος πανευρωπαϊκός οργανισμός ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ευρώπη. Επιδιώκει την ανάπτυξη κοινών και δημοκρατικών αρχών βασισμένων στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και άλλα κείμενα που αναφέρονται στην προστασία των ατόμων. Για πληροφορίες σχετικά με τα μέλη, την ιστορία, τα σώματα και τα ιδρύματά του καθώς και τις τρέχουσες δραστηριότητές του βλ. την κεντρική του σελίδα: http://www.coe.int/minorities

«Χτίζοντας μια Ευρώπη για τα παιδιά, μαζί με τα παιδιά», είναι ένα περιεκτικό πρόγραμμα που δημιουργήθηκε για την προώθηση των δικαιωμάτων των παιδιών και την προστασία τους από όλες τις μορφές βίας. Ο ιστότοπός του παρέχει πληροφορίες για τις σπουδαιότερες δραστηριότητες του Συμβουλίου της Ευρώπης, νομικά κείμενα και νέα σχετικά με τα δικαιώματα των παιδιών, περιλαμβανομένης της ***Πανευρωπαϊκής δράσης*** του προγράμματος εναντίον της σωματικής τιμωρίας των παιδιών (2008). Οι επισκέπτες μπορούν να έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες που ενημερώνονται τακτικά από την Παγκόσμια Πρωτοβουλία για την Εξάλειψη όλων των μορφών Σωματικής Τιμωρίας των Παιδιών, για την νομική αντιμετώπιση της σωματικής τιμωρίας στα 47 κράτη μέλη. Βλ.: <http://www.coe.int/children>.

Η Επιτροπή Υπουργών είναι το όργανο λήψης αποφάσεων του Συμβουλίου της Ευρώπης. Αποτελείται από Υπουργούς Εξωτερικών όλων των κρατών μελών ή από τους μόνιμους διπλωματικούς αντιπροσώπους τους στο Στρασβούργο. Είναι τόσο κυβερνητικό όργανο, όπου μπορούν να συζητηθούν επί ίσοις όροις εθνικές απόψεις για προβλήματα που αντιμετωπίζει η ευρωπαϊκή κοινωνία, όσο και συλλογικό φόρουμ, όπου

αναπτύσσονται πανευρωπαϊκές απαντήσεις σε τέτοιες προκλήσεις. Σε συνεργασία με την Κοινοβουλευτική Συνέλευση, είναι ο φρουρός των θεμελιωδών αξιών του Συμβουλίου, και παρακολουθεί τη συμμόρφωση των κρατών μελών με τις δεσμεύσεις τους. Βλ. <http://www.coe.int/t/cm>.

Σχετικές συστάσεις της επιτροπής Υπουργών

- Σύσταση Rec(2006) 19 -και επεξηγηματική της έκθεση- για την πολιτική που υποστηρίζει τη θετική γονική φροντίδα
- Σύσταση Rec(2005) 5 για τα δικαιώματα των παιδιών που ζουν σε ιδρύματα
- Σύσταση No. R(93) 2 για τις ιατρικο-κοινωνικές πτυχές της κακοποίησης παιδιών
- Σύσταση No. R(90) 2 για κοινωνικά μέτρα που αφορούν τη βία στην οικογένεια
- Σύσταση No. R(85) 4 για τη βία στην οικογένεια

Μπορείτε να έχετε πρόσβαση σε όλες οι Συστάσεις της Επιτροπής Υπουργών στον ιστότοπο της Επιτροπής ή στον ιστότοπο «Χτίζοντας μια Ευρώπη για τα παιδιά μαζί με τα παιδιά» στο <http://www.coe.int/children> (βασικά νομικά κείμενα).

Η Κοινοβουλευτική Συνέλευση αποτελείται από μέλη των εθνικών κοινοβουλίων των 47 κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης. Συναντιούνται τέσσερις φορές το χρόνο για να συζητήσουν επίκαιρα θέματα, να ζητήσουν από τα κράτη να αναλάβουν πρωτοβουλίες και να κάνουν αναφορές. Αυτοί οι εκλεγμένοι κοινοβουλευτικοί εκπρόσωποι θίγουν θέματα της επιλογής τους και οι κυβερνήσεις των ευρωπαϊκών χωράν – εκπροσωπούμενες στο Συμβούλιο της Ευρώπης από την Επιτροπή Υπουργών – είναι υποχρεωμένες να απαντήσουν.
Βλ.: <http://assembly.coe.int>.

Σχετικές συστάσεις της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης

- Σύσταση 1778 (2007) για τα παιδιά-θύματα: Καταπολέμηση όλων των μορφών βίας, εκμετάλλευσης και κακοποίησης.

- Σύσταση 1666 (2004) για την πανευρωπαϊκή απαγόρευση της σωματικής τιμωρίας των παιδιών

Μπορείτε να έχετε πρόσβαση σε όλα τα νομικά κείμενα της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης μέσω του ιστοτόπου της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης ή του ιστοτόπου «Χτίζοντας μια Ευρώπη για τα παιδιά μαζί με τα παιδιά» στο <http://www.coe.int/children> (βασικά νομικά κείμενα).

Ο Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων είναι ένα ανεξάρτητο όργανο μέσα στο Συμβούλιο της Ευρώπης, με την εντολή να προωθήσει τη γνώση και το σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα στα κράτη μέλη. Ο Επίτροπος συνεργάζεται με ένα μεγάλο αριθμό διεθνών και εθνικών οργάνων καθώς επίσης και με τους μηχανισμούς παρακολούθησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι πιο σημαντικοί διακυβερνητικοί εταίροι του Γραφείου περιλαμβάνουν τα Ηνωμένα Έθνη και τους ειδικευμένους οργανισμούς τους την Ευρωπαϊκή Ένωση και τον Οργανισμό για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη. Το Γραφείο συνεργάζεται επίσης στενά με άλλες ΜΚΟ ανθρωπίνων δικαιωμάτων, πανεπιστήμια και «δεξαμενές σκέψης». Βλ.: <http://www.coe.int/t/cm>.

Η Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (CETS No. 005), γνωστή με τον σύντομο τίτλο της ***Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων*** (ECHR) τέθηκε σε ισχύ το Σεπτέμβριο 1953. Η ECHR εκθέτει τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα και ελευθερίες που δημιουργούν τη βάση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ευρώπη. Αντίθετα με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού του ΟΗΕ, η ECHR δεν έχει προβλέψεις που σχετίζονται συγκεκριμένα με τα παιδιά και τους νέους, ακόμα και αν μερικά δικαιώματα, όπως το δικαίωμα εκπαίδευσης ισχύει ιδιαίτερα για τα παιδιά. Όμως, το Άρθρο 1 της Σύμβασης προβλέπει ότι τα κράτη «πρέπει να διασφαλίσουν» - και όχι «να αναλάβουν να διασφαλίσουν» όπως εκφράζεται στις περισσότερες διεθνείς συνθήκες

– «τα δικαιώματα και τις ελευθερίες όλων» όπως ορίζονται σε αυτό. Τα παιδιά συνεπώς δικαιούνται προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους. Όλα τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης είναι δεσμευμένα από αυτή τη Σύμβαση. Μπορείτε να έχετε πρόσβαση σε αυτή μέσω του Γραφείου Συνθηκών, χρησιμοποιώντας τον αριθμό των ευρωπαϊκών Σειρών Συνθηκών του Συμβούλιο της Ευρώπης που δίνεται παραπάνω. Βλ. <http://conventions.coe.int/>.

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ιδρύθηκε το 1959. Το δικαστήριο είναι ο μηχανισμός επίβλεψης που δημιουργήθηκε από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων δικαιωμάτων για να διασφαλίσει τη συμμόρφωση με τις δεσμεύσεις των κρατών σύμφωνα με τη Σύμβαση. Οι 47 δικαστές του (που αντιστοιχούν στον αριθμό των κρατών που συμμετέχουν στη Σύμβαση) συνεδριάζουν ανεξάρτητα και δεν εκπροσωπούν κανένα κράτος. Το Άρθρο 34 προβλέπει ότι το Δικαστήριο μπορεί να λάβει αιτήσεις από «οποιοδήποτε άτομο» που ισχυρίζεται ότι είναι θύμα μιας παραβίασης των δικαιωμάτων που εγγυάται η Σύμβαση. Δεν υπάρχει διαχωρισμός μεταξύ ανδρών και γυναικών, ξένων και πολιτών, ενηλίκων και ανηλίκων: Επομένως ένα παιδί που δεν έχει ενηλικιωθεί μπορεί να κάνει αίτηση απευθείας στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Το δικαστήριο έχει λάβει αποφάσεις σταθμούς σχετικά με τη βία εναντίον των παιδιών, περιλαμβανομένης της σωματικής τιμωρίας. Μια επιλογή νομολογιών σχετικών με τα δικαιώματα των παιδιών βρίσκονται στον ιστότοπο «Χτίζοντας μια Ευρώπη για τα παιδιά μαζί με τα παιδιά» που δίνεται πιο πάνω και μπορείτε να έχετε πρόσβαση σε όλες τις αποφάσεις και τις κρίσεις του χρησιμοποιώντας το Hudoc, τη μέσω ίντερνετ βάση δεδομένων του Δικαστηρίου. Μπορείτε να παρακολουθήσετε ακροάσεις μέσω διαδικτυακών μεταδόσεων. Για όλες τις πληροφορίες σχετικά με την ιστορία και την οργάνωση του Δικαστηρίου, την πρόοδο των υποθέσεων και τη νομολογία, βλ.: <http://www.echr.coe.int>

Ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης (1961, CETS Αριθ. 035) και ο ***αναθεωρημένος Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης*** (1996, CETS Αριθ. 163) εγγυώνται οικονομικά και κοινωνικά ανθρώπινα δικαιώματα και συμπληρώνουν την ECHR. Πολλά από τα δικαιώματα που εγγυώνται

οι δύο Χάρτες ισχύουν για τα παιδιά και σε αρκετές περιπτώσεις, διασφαλίζουν τα δικαιώματά τους από τη γέννηση μέχρι την ενηλικίωσή τους. Ο αναθεωρημένος Χάρτης περιλαμβάνει προβλέψεις που αφορούν συγκεκριμένα στα παιδιά και οι οποίες προστατεύουν τα παιδιά ως μέλη της οικογένειας. Μπορείτε να έχετε πρόσβαση στους Χάρτες μέσω του Γραφείου Συνθηκών, χρησιμοποιώντας τους αριθμούς CETS τους που δίνονται παραπάνω. Βλ.: <http://conventions.coe.int/>.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων (ECSR) παρακολουθεί τη συμμόρφωση νόμου και πρακτικής με τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη και τον αναθεωρημένο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη. Υιοθετεί συμπεράσματα σχετικά με τις εθνικές εκθέσεις και τις αποφάσεις για συλλογικά παράπονα. Από ένα πρωτόκολλο του 1995, συλλογικές καταγγελίες μπορούν να κατατεθούν στην ECSR από ορισμένους διεθνείς οργανισμούς υπαλλήλων και συνδικαλιστικών οργανώσεων, από ορισμένες ΜΚΟ και οργανώσεις εργοδοτών και συνδικαλιστικών φορέων της κάθε χώρας. Η διαδικασία συλλογικών καταγγελιών είναι ιδιαίτερα αποτελεσματική για την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών δεδομένου ότι μπορούν να κατατεθούν καταγγελίες εκ μέρους τους. Για λεπτομερείς πληροφορίες για την ECSR, μπορείτε να έχετε πρόσβαση στον ιστότοπό της μέσω της κεντρικής σελίδας του Συμβουλίου της Ευρώπης στο <http://www.coe.int/> (ανθρώπινα δικαιώματα).

Σχετικά με τα Ηνωμένα Έθνη

Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) ιδρύθηκε το 1945 και σχεδόν κάθε αναγνωρισμένο κράτος στον κόσμο είναι μέλος του. Αφότου υιοθετήθηκε η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου το 1948, τα Ηνωμένα Έθνη έχουν συντάξει πάνω από 60 Συνθήκες που αντιμετωπίζουν

ζητήματα όπως η σκλαβιά, η απονομή της δικαιοσύνης, η γενοκτονία, η κατάσταση των προσφύγων και των μειονοτήτων και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Κάθε μια από αυτές τις Συνθήκες βασίζεται στις ιδέες της μη διάκρισης, της ισότητας και της αναγνώρισης της αξιοπρέπειας κάθε ατόμου και όλων των ατόμων, καθιστώντας έτσι σαφές το ότι ισχύουν για όλους, περιλαμβανομένων και των παιδιών. Συνεπώς τα παιδιά δικαιούνται όλα τα δικαιώματα και τις προστασίες που εκτίθενται στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού του ΟΗΕ (CRC) καθώς και σε όλες τις άλλες Συνθήκες για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού του ΟΗΕ (UNCRC) είναι το πρώτο νομικά δεσμευτικό εργαλείο που περιλαμβάνει ολόκληρη τη γκάμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των παιδιών – πολιτικών, αστικών, κοινωνικών, πολιτισμικών, οικονομικών. Οι τέσσερις κεντρικές αρχές της σύμβασης είναι μη διάκριση, αφοσίωση στο συμφέρον του παιδιού, το δικαίωμα της ζωής, της επιβίωσης και της ανάπτυξης και ο σεβασμός στις απόψεις του παιδιού. Κάθε δικαίωμα που εκφράζεται σαφώς στη Σύμβαση εμπεριέχεται στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια και στην αρμονική ανάπτυξη κάθε παιδιού. Η UNCRC είναι η πλέον επικυρωμένη διεθνής Συνθήκη που υπάρχει, αλλά συχνά αναφέρεται και ως η πλέον παραβιασμένη.

Η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού του ΟΗΕ (CRC) είναι ένα σώμα από 18 ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες που παρακολουθεί την εφαρμογή της UNCRC από τα κράτη που συμμετέχουν. Δημοσιεύει τις ερμηνείες της σχετικά με τις προβλέψεις της Σύμβασης με τη μορφή Γενικών Σχολίων σε θεματικά ζητήματα, υιοθετεί συμπερασματικές παρατηρήσεις και αποφάσεις με τη μορφή συστάσεων και κάνει ετήσιες συζητήσεις για την καλλιέργεια μιας βαθύτερης κατανόησης της Σύμβασης και των συνεπειών της.

Η Μελέτη για τη Βία κατά των Παιδιών, του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών είναι μια παγκόσμια προσπάθεια να σχηματιστεί μια λεπτομερής εικόνα της φύσης, του μεγέθους και των αιτιών της βίας σε βάρος των παιδιών και να προταθούν σαφείς συστάσεις για δράση που θα την εμποδίσει και θα αποκριθεί σε αυτή.
Βλ.: <http://www.violencestudy.org>.

Σχετικά με κυβερνητικές και μη κυβερνητικές δράσεις

Μέχρι τον Οκτώβριο 2007 δεκαεπτά κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης είχαν αλλάξει τη νομοθεσία τους για να απαγορεύσουν κάθε μορφής σωματική τιμωρία των παιδιών. Αυτά είναι: Αυστρία, Βουλγαρία, Κροατία, Κύπρος, Δανία, Φινλανδία, Γερμανία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Ισλανδία, Λετονία, Ολλανδία, Νορβηγία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σουηδία, Ουκρανία.

Πολλές από τις κυβερνήσεις αυτές ξεκίνησαν εκστρατείες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για να βοηθήσουν τη αλλαγή της συμπεριφοράς του κοινού από τους ευρέως διαδεδομένους τρόπους πειθαρχίας και να κερδίσουν αποδοχή του νέου νόμου. Σημαντική προκαταρκτική εργασία εκτελέστηκε από μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ), Συνηγόρους του Παιδιού, τις ίδιες τις κυβερνήσεις και πολλούς άλλους. Ακόμα, μερικές χώρες δημιούργησαν γραμμές βοήθειας για γονείς και για παιδιά. Υπάρχουν επίσης πολλές συνεχιζόμενες δραστηριότητες και εκστρατείες που στοχεύουν στην αναθεώρηση νομοθεσιών, συμπεριφορών και στάσεων σε χώρες όπου η σωματική τιμωρία είναι ακόμη νόμιμη. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την παραγωγή σημαντικού όγκου ενημερωτικού υλικού για τους ίδιους τους γονείς και τα παιδιά και όλους τους επαγγελματίες που εργάζονται με παιδιά, ανεξαρτήτως του νομικού καθεστώτος της σωματικής τιμωρίας σε μια δεδομένη χώρα.

Το «Χτίζοντας μια Ευρώπη για τα παιδιά μαζί με τα παιδιά», σας προσκαλεί να εξερευνήσετε μερικές από τις πηγές που διατίθενται στην δική σας χώρα και πιο πέρα. Οι εταίροι του Συμβουλίου της Ευρώπης που αναφέρονται παρακάτω μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως σημείο έναρξης. Μια λέξη-κλειδί για τη «σωματική τιμωρία» σε όλους τους ιστοτόπους τους, θα αποδώσει έναν πλούτο υλικών από ολόκληρο τον κόσμο – απόψεις, εκστρατείες, πακέτα για εκπαιδευτικούς, νομική ενημέρωση, δημοσιεύσεις,

εργαλεία, στατιστικές, πληροφορίες σχετικά με τη θετική γονική φροντίδα και τη μη βίαιη πειθαρχία κ.ο.κ. Επίσης θα βρείτε χρήσιμους συνδέσμους για άλλους ιστοτόπους.

Το Δίκτυο Πληροφόρησης για τα Δικαιώματα του Παιδιού *(CRIN)* είναι ένα παγκόσμιο δίκτυο που διαθέτει πληροφορίες για τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού του ΟΗΕ και για τα δικαιώματα των παιδιών, σε μη-κυβερνητικές οργανώσεις, οργανώσεις του ΟΗΕ, διακυβερνητικούς οργανισμούς, εκπαιδευτικά ιδρύματα και άλλους ειδικούς στα δικαιώματα του παιδιού. Βλ.: <http://www.crin.org>.

Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Συνηγόρων του Παιδιού (ENOC) είναι ένας μη-κερδοσκοπικός οργανισμός ανεξαρτήτων Αρχών για την προάσπιση και προαγωγή των δικαιωμάτων του παιδιού. Στόχοι του είναι η ενθάρρυνση της πληρέστερης δυνατής εφαρμογής της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, η υποστήριξη της ομαδικής άσκησης πίεσης για τα δικαιώματα του παιδιού, η διάχυση ενημέρωσης, οι προσεγγίσεις και στρατηγικές και η προώθηση των ανεξαρτήτων Αρχών για τα παιδιά.
Βλ.: <http://www.ombudsnet.org/enoc>

Η Παγκόσμια Πρωτοβουλία για την Εξάλειψη της Σωματικής Τιμωρίας των Παιδιών είναι μια ΜΚΟ που παρέχει πληροφορίες για σχετικά πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, σημαντικές δικαστικές αποφάσεις, παγκόσμια πρόοδο προς την απαγόρευση και συνδέσεις σε υλικά θετικών, μη βίαιων σχέσεων με τα παιδιά. Έχει αναπτύξει πηγές για γονείς και δασκάλους σχετικά με την πειθαρχία χωρίς σωματική τιμωρία:
Βλ.: <http://www.endcorporalpunishment.org>.

Το «Σώστε τα Παιδιά» είναι μια ανεξάρτητη παγκόσμια οργάνωση που κάνει εκστρατείες για μακροχρόνια αλλαγή και βελτίωση στις ζωές των παιδιών. Δραστηριοποιείται σε πάνω από 120 χώρες και ενθαρρύνει τους υποστηρικτές της να πιέζουν αυτούς που παίρνουν αποφάσεις και αυτούς που επηρεάζουν την κοινή γνώμη για να αλλάξουν πολιτικές και πρακτικές τοπικά και παγκόσμια για να διασφαλιστεί το ότι τα δικαιώματα των παιδιών θα γίνουν πραγματικότητα. Η οργάνωση «Σώστε τα Παιδιά» κάνει εκστρατείες ενάντια στη σωματική τιμωρία σε πολλές χώρες και έχει αναπτύξει πολύ χρήσιμο υλικό για εκστρατείες. Βλ.: http://www.savethechildren.net

Η National Society for the Prevention of Cruelty to Children (NSPCC) ιδρύθηκε το 1884 και είναι μια φιλανθρωπική οργάνωση με βάση το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι κεντρικές της αξίες βασίζονται στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού και στόχος της είναι να σταματήσει όλων των ειδών τη σκληρότητα εναντίον των παιδιών μέσα από γραμμές βοήθειας, υποστήριξη ευαίσθητων οικογενειών, εκστρατειών για αλλαγές στο νόμο και αύξηση της γνώσης για την κακοποίηση. Η NSPCC έχει κάνει εξαιρετικές εκστρατείες ενάντια στην κακοποίηση των παιδιών και δημοσιεύει το περιοδικό γονικής φροντίδας «Η Οικογένειά σας».
Βλ.: <http://www.nspcc.org.uk>

Επιλεγμένες έντυπες εκδόσεις

Daly, Mary (ed.), *Parenting in contemporary Europe – a positive approach*: Council of Europe Publishing, Strasbourg, 2007.

Gershoff, Elizabeth Thompson, "Corporal punishment by parents and associated child behaviours and experiences: A meta-analytic and theoretical review", στο *Psychological Bulletin*, 2002, Τόμος 128, Αριθ. 4, 539-79.

Eliminating corporal punishment – a human rights imperative for Europe's children, fully revised second edition: Council of Europe Publishing, Strasbourg, 2007.

Hindberg, Barbro, Ending corporal punishment: *Swedish experience of efforts to prevent all forms of violence against children – and the results*: The Ministry of Health and Social Affairs and the Ministry for Foreign Affairs, Sweden, 2001.

Ending legalised violence against children – Global report 2007: Global Initiative to End All Corporal Punishment of Children, 2007.

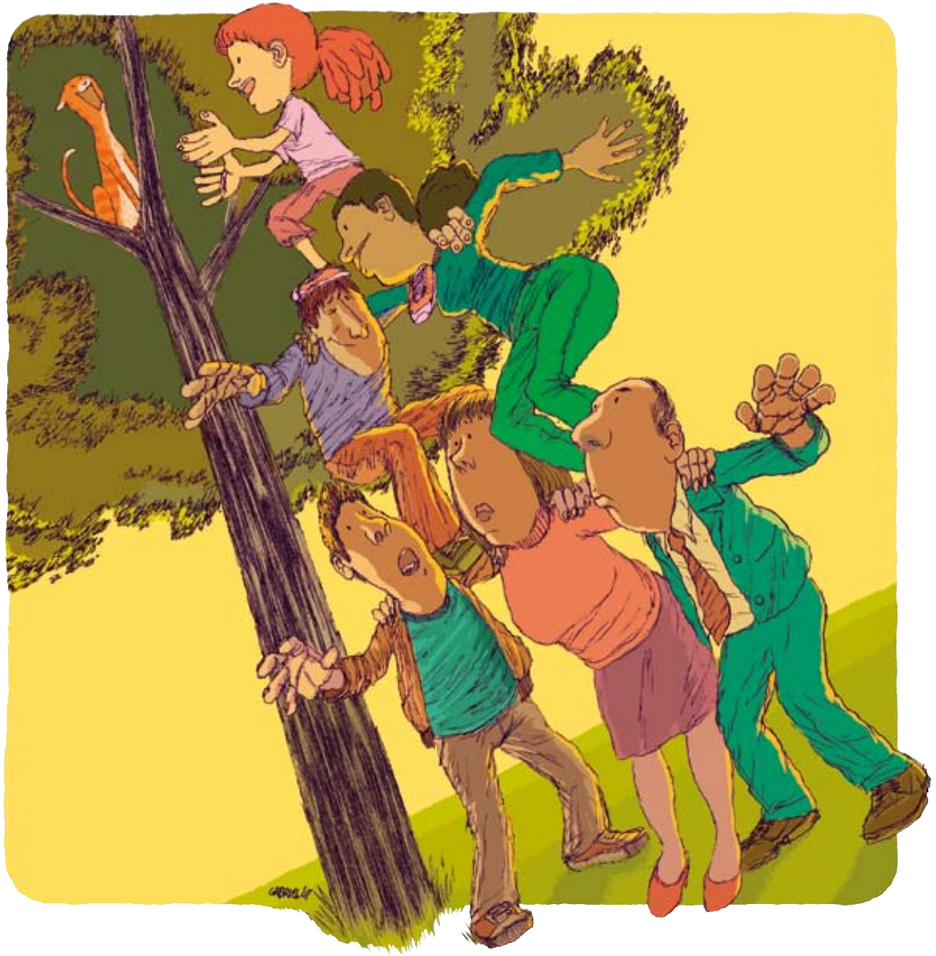

Τα δικαιώματα των παιδιών μεγαλώνουν την Ευρώπη.

Goicoechea, Pepa Horno, *Love, power and violence – a comparative analysis of physical and humiliating punishment patterns*: Save the Children Spain, 2005.

Harper, Kate, et al., *Ending physical and humiliating punishment of children – Manual for Action*: Save the Children Sweden and the International Save the Children Alliance, 2005.

Hart, Stuart (ed.), *Eliminating corporal punishment – the way forward to constructive child discipline*: Unesco, France, 2005.

Implementation handbook for the Convention on the Rights of the Child, fully revised 2nd edition (includes detailed analysis of the jurisprudence of the Committee on the Rights of the Child (third edition is in preparation)): Unicef, 2002

Views on positive parenting and non-violent upbringing: Council of Europe Publishing, Strasbourg, 2007.

Pinheiro, Paulo Sérgio, *World report on violence against children*; a more elaborate publication of the above-mentioned UN Study report, it contains case studies, best practices and recommendations: United Secretary-General's Study United Nations Publishing, Geneva, 2006.

Willow, Carolyne; Hyder, Tina: *It hurts you inside – children talking about smacking*: National Children's Bureau and Save the Children, London, 1998.

Ποινικοποίηση της σωματικής τιμωρίας των παιδιών δεν σημαίνει να βάζουμε τους γονείς φυλακή.

Η εξάλειψη της σωματικής τιμωρίας στα παιδιά

Ερωτήσεις και απαντήσεις

Γιατί πρέπει να απαγορευθεί από το νόμο το ξύλο στα παιδιά ως μια μορφή πειθαρχίας; Τι δικαίωμα έχει το κράτος να παρεμβαίνει στον τρόπο με τον οποίο διαπαιδαγωγούμε τα παιδιά; Πώς μπορούν οι αντιλήψεις και η νοοτροπία του κόσμου να στραφούν προς τη θετική και μη βίαιη διαπαιδαγώγηση; Αυτά και πολλά άλλα θέματα συζητιούνται στο *Εξάλειψη της σωματικής τιμωρίας στα παιδιά - Ερωτήσεις και απαντήσεις*, ένα έντυπο για γονείς, σχεδιαστές πολιτικής, δικηγόρους, υποστηρικτές των παιδιών και άλλα άτομα που εργάζονται με τα παιδιά και που έχουν κοινό ενδιαφέρον για την ευημερία τους.

Χωρισμένο σε 4 κύρια μέρη, το έντυπο αυτό ορίζει τη σωματική τιμωρία των παιδιών, δίνει λόγους βασισμένους στη διεθνή νομοθεσία γιατί πρέπει να καταργηθεί η σωματική τιμωρία, συζητάει το πώς μπορεί να επιτευχθεί η εξάλειψη και τέλος απομυθοποιεί μύθους και κοινούς φόβους που τριγυρίζουν το θέμα. Η σωματική τιμωρία των παιδιών αποτελεί πράξη βίας και παραβίαση των ανθρώπινων δικαιωμάτων τους. Κάθε χώρα της Ευρώπης έχει νομική υποχρέωση να προστεθεί στις 17 χώρες που έχουν ήδη θεσπίσει μια καθολική απαγόρευση της σωματικής τιμωρίας των παιδιών.

www.coe.int/children